

การขับเคลื่อนกฎหมาย เพื่อยกระดับการศึกษาเท่าเทียม

สำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๕๔ ได้กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษา ทุกกระดับ โดยการจัดการระบบการศึกษาของประเทศจำเป็นต้องสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต มีความคล่องตัวที่จะรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเพิ่มการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคประชาชน ภาคเอกชน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ยกระดับคุณภาพการศึกษา สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ตลอดจนสร้างเสริมให้ระบบการศึกษามีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยการนำกลไกของระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และเพิ่มโอกาสให้แก่คนทุกช่วงวัยเข้าสู่การศึกษาและการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้มากขึ้นและเรียนรู้อย่างเท่าทัน ประกอบกับโลกการศึกษาในปัจจุบันเป็นโลกแห่งการเรียนรู้ที่ไร้พรมแดน การจัดการศึกษาเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา การศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนได้ในทุกช่วงวัย รวมทั้งการสร้างระบบการสะสมผลการเรียน การเทียบโอน การรองรับการวัดผลประเมินจากทุกฝ่ายที่มีมาตรฐานอันเป็นหลักสากล ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มีส่วนสำคัญที่สามารถสร้างความเสมอภาคให้แก่ประชาชนคนไทยได้เป็นอย่างดี อันจะส่งผลสำคัญในการมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

สำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้ดำเนินการการขับเคลื่อนกฎหมายเพื่อยกระดับการศึกษาเท่าเทียม เพื่อกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาของประเทศให้เกิดความเท่าเทียมสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบการศึกษาสู่การการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

สำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
ความเป็นมา	๔
เจตนารมณ์ร่างกฎหมายว่าด้วยการศึกษาเท่าเทียม	๕
ภาพรวมการขับเคลื่อนกฎหมายว่าด้วยการจัดการศึกษาเท่าเทียม	๖
ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	๘
ข้อสนับสนุนกลไกตามที่กฎหมายกำหนดในการดำเนินการเพื่อรองรับการศึกษาที่เท่าเทียม	๑๑
กรณีศึกษาการดำเนินการ	๑๗
สรุปภาพรวมข้อคิดเห็นจากการประชุม การขับเคลื่อนกฎหมายเพื่อยกระดับการศึกษาเท่าเทียม	๒๓
ข้อเสนอและองค์ความรู้ในการขับเคลื่อนกฎหมายเพื่อยกระดับการศึกษาที่เท่าเทียม	๒๕
ข้อเสนอด้านกฎหมาย	๒๖
แผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรองเพื่อขับเคลื่อนการจัดการศึกษาที่เท่าเทียม	๒๘
แผนการขับเคลื่อนร่างกฎหมายว่าด้วยการศึกษาเท่าเทียม	๒๙
ภาคผนวก	๓๑
ร่างพระบัญญัติการศึกษาเท่าเทียม	๓๓
บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระบัญญัติการศึกษาเท่าเทียม พ.ศ.	๓๖
สรุปการประชุม และภาพประกอบการประชุม	๓๘
รายชื่อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	๕๓
รายชื่อคณะผู้จัดทำ	๕๔

ความเป็นมา

ด้วยมาตรา ๒๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดให้บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลจะกระทำมิได้ ซึ่งในที่นี้หมายรวมถึงสิทธิและเสรีภาพในการศึกษาด้วย ประกอบกับมาตรา ๕๔ รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยรัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล

การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาและโอกาสในการเข้าถึงระบบการศึกษานับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างมาก เนื่องด้วย การปรับปรุงคุณภาพของการศึกษา เช่น การพัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรมครู และการใช้เทคโนโลยีในการศึกษา สามารถช่วยให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพมากขึ้น ทำให้พวกเขามีทักษะและความรู้ที่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพและการใช้ชีวิตในสังคม นอกจากนี้ การสร้างโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียม ไม่ว่าจะเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการศึกษา การสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมในพื้นที่ห่างไกล หรือการให้การสนับสนุนทางการเงินแก่ครอบครัวที่มีรายได้น้อย ช่วยให้ทุกคนมีโอกาสในการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม การสนับสนุนจากภาครัฐด้วยนโยบายที่มุ่งเน้นการสนับสนุนการศึกษา เช่น การจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอ การเพิ่มจำนวนโรงเรียนในพื้นที่ที่ขาดแคลน และการสร้างโปรแกรมที่สนับสนุนผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ สามารถลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการศึกษาในชุมชนสามารถกระตุ้นให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการศึกษาให้แก่เด็ก ๆ ด้วยการพัฒนาทั้งด้านคุณภาพและการเข้าถึงการศึกษา จะช่วยสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้ในระยะยาว ถ้าทุกคนสามารถมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาอย่างมีคุณภาพ จะทำให้ทุกคนมีความเท่าเทียมและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้ ไม่ว่าจะเป็นอยู่ในชนบทหรือในเมือง เด็กทุกคนก็จะได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นอย่างเท่าเทียม และส่งเสริมสนับสนุนการเพิ่มโอกาสให้กับผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยส่งเสริมการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น จะช่วยให้เด็กยากจน เด็กพิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ รวมถึงกลุ่มเปราะบางอื่น ๆ ให้สามารถเข้าถึงการศึกษาได้ ด้วยการส่งเสริมอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงระบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ เพื่อให้เด็กทุกคนได้เรียนโดยไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลัง

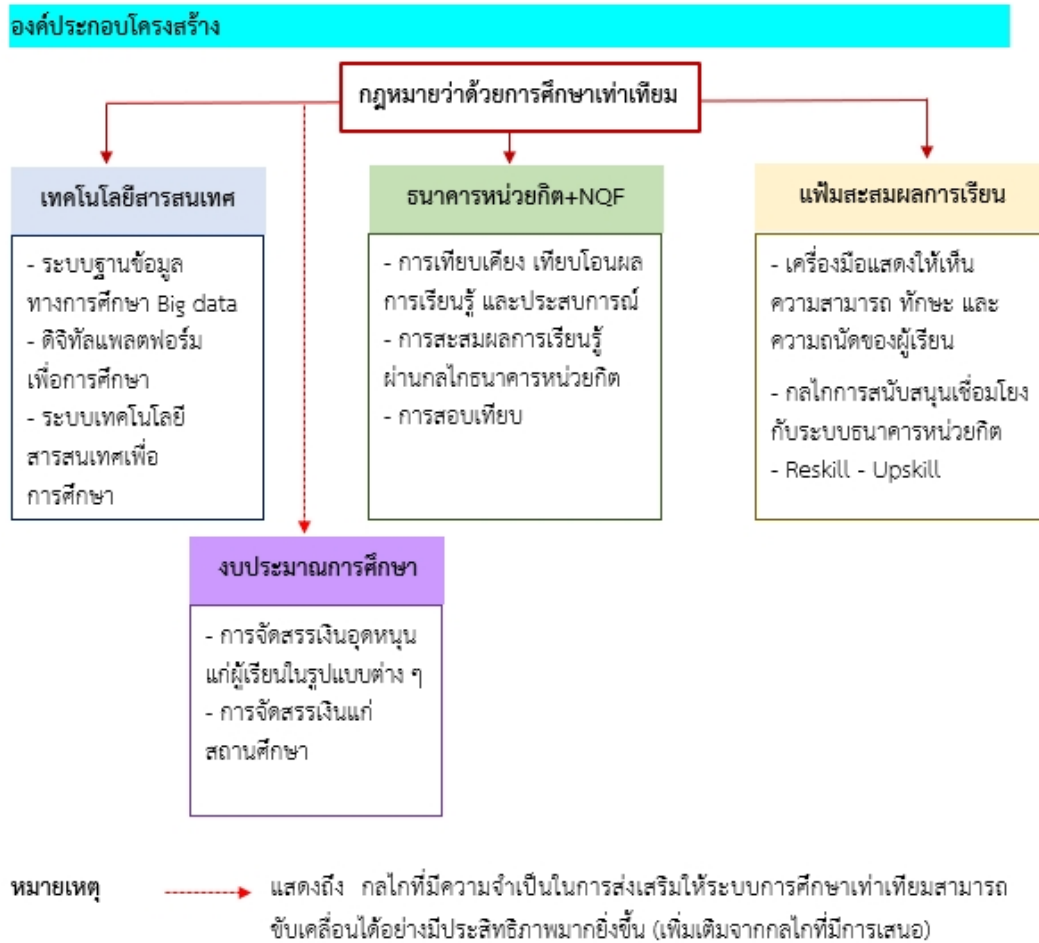
กระทรวงศึกษาธิการ โดย สำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้จัดทำแนวทางในการขับเคลื่อนกฎหมายฉบับนี้ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในการที่จะผลักดันให้ประชาชนคนไทยสามารถเข้าถึงการศึกษาไทยได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๘ เพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาทางนิติบัญญัติต่อไป

เจตนารมณ์ร่างกฎหมายว่าด้วยการศึกษาเท่าเทียม

ปัจจุบันการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ยังมีความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมกันระหว่างการเรียนการสอนในเขตชนบทและเขตเมือง โดยผู้เรียนในเขตชนบทจะขาดแคลนทั้งครูที่มีคุณภาพ สถานที่และอุปกรณ์การเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนในเขตชนบทไม่สามารถแข่งขันกับผู้เรียนในเขตเมืองได้ ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้ประเทศไทยขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพ เพราะเหตุแห่งความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องดังกล่าว การทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา โดยได้รับโอกาสในการเข้าถึงระบบการศึกษาและได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องที่สำคัญซึ่งจะต้องดำเนินการผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งในระดับสถานศึกษาและกระทรวงที่รับผิดชอบและให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา จนถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ต้องดำเนินการต่อประชาชนอย่างทั่วถึง เสมอภาค และเท่าเทียม ทั้งในเขตเมือง และเขตชนบท อันจะทำให้ผู้เรียนในทุกระดับพัฒนาตนเองไปเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของประเทศ นำไปสู่ความก้าวหน้าของประเทศในอนาคตและทัดเทียมกับนานาชาติ จึงจำเป็นต้องให้กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ร่วมมือกันส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยให้สามารถดำเนินการจัดตั้งธนาคารหน่วยกิตการสอบเทียบ แพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์ การให้ปริญญาบัตร ประกาศนียบัตรหรือวุฒิบัตรการเทียบโอนหน่วยกิต และผลการศึกษา การรับรองและให้วุฒิบัตรทักษะ และเพิ่มสะสมผลการเรียนรู้

โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการจัดระบบการศึกษา ทั้งการสร้างระบบฐานข้อมูลทางการศึกษาเพื่อติดตามผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สื่อการสอนบนแพลตฟอร์มดิจิทัลทั้งสำหรับผู้เรียนปกติและผู้เรียนที่มีความจำเป็นพิเศษ การนำระบบธนาคารหน่วยกิตมาใช้เพื่อเทียบเคียงผลการเรียน และสภาร่างของผู้เรียน เพื่อสอบเทียบและเป็นอีกช่องทางสำหรับผู้เรียนได้รับวุฒิทางการศึกษาและเพื่อสร้างความยืดหยุ่นทางการศึกษาโดยเชื่อมโยงเข้ากับระบบเพิ่มสะสมผลการเรียนหรือ E – portfolio มาใช้เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับจัดเก็บและแสดงความรู้ความสามารถของผู้เรียน และให้มีการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ

ภาพรวมการขับเคลื่อนกฎหมายว่าด้วยการจัดการศึกษาเท่าเทียม

ด้วยสาระสำคัญตามที่ปรากฏในร่างกฎหมาย สำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดทำแผนผังเพื่อสรุปภาพรวมการขับเคลื่อนกฎหมายว่าด้วยการจัดการศึกษาเท่าเทียม ตามกลไกสำคัญที่ปรากฏในร่างกฎหมาย เพื่อแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างและองค์ประกอบของกลไกที่จะเป็นทิศทางในการขับเคลื่อนการดำเนินการ ทั้งนี้ ได้มีการเสนอกฎเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องของการจัดสรรงบประมาณการศึกษา ให้เป็นกลไกสนับสนุนการดำเนินการร่วมด้วย ในการจะช่วยขับเคลื่อนการดำเนินการในทางปฏิบัติให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กลไกการดำเนินการ

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษารวบรวมข้อมูล พบว่า แนวทางขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ เพื่อยกระดับการศึกษาของประเทศให้เกิดความเท่าเทียม ควรมีรูปแบบกลไกการดำเนินการที่ประกอบไปด้วย กลไกหลัก และกลไกสนับสนุน เพื่อให้สามารถเห็นภาพรวมของแนวทางขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม โดยในส่วนของกลไกหลัก (กรอบเส้นประสีแดง) ประกอบไปด้วย ๒ แนวทางสำคัญ ได้แก่ แนวทางที่ ๑ การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการศึกษา และแนวทางที่ ๒ การสร้างระบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งนี้ จะมีกลไก “ทรัพยากรทางการศึกษา” เป็นส่วนสำคัญที่จะสนับสนุนการดำเนินการให้สามารถเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง

ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง

การจัดการศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยี

๑. พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ๒๕๖๖

ให้กรมมีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองและการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิ ตามระดับ ทั้งนี้อาจจัดส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนได้ ทั้งนี้ ตามประกาศที่รัฐมนตรีกำหนด ประกาศดังกล่าวให้ระบุเป้าหมาย แนวทาง และวิธีการไว้ด้วย (มาตรา ๖) ดำเนินการโดยวิธีการใด ๆ เพื่อกระตุ้นให้บุคคลใฝ่หาความรู้ในเรื่องที่ตนสนใจ และสร้างสมรรถนะในการเรียนรู้โดยผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันได้ด้วยตนเองในทุกเวลา อย่างรู้เท่าทัน และเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทุกประเภทได้โดยง่ายในเวลาที่เหมาะสมโดยไม่มีภาระค่าใช้จ่ายเกินสมควร (มาตรา ๘)

๒. กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๖๗ (DEEP:แพลตฟอร์มด้านการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ)

ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน (ข้อ ๒) โดยมีหน้าที่ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการเรียนการสอนให้ทั่วถึงและเสมอภาค วิจัยและพัฒนาต้นแบบการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพการพัฒนาของเทคโนโลยีและความพร้อมของบุคลากร ประสานความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ข้อ ๓ (๕))

Digital Education Excellence Platform (DEEP) เป็นช่องทางการเรียนออนไลน์ผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัลของกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพถึงประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมถึง การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะของครู และบุคลากรทางการศึกษาในกำกับกระทรวงศึกษาธิการ และขยายไปถึงประชาชนทุกช่วงอายุทั่วประเทศ ที่จะได้มีโอกาส สามารถเข้าถึงเนื้อหาทางการศึกษาที่มีคุณภาพ อันจะนำไปสู่การเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา คุณภาพของการศึกษาในภาพรวมของประเทศ

๓. กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๖ (แพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้แห่งชาติ (NDLP))

National Digital Learning Platform (NDLP) หรือ ดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ เกิดจากวิสัยทัศน์ที่ต้องการสร้างการเรียนรู้ที่ครบวงจร เพื่อรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ และการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต โดยแบ่งแพลตฟอร์มออกเป็น ๓ ส่วนคือ Learning Platform สำหรับการพัฒนาดตนเอง Teaching Platform สำหรับเผยแพร่สื่อการสอน E – Library Platform สำหรับค้นคว้าและเรียนรู้

๔. ประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการอาชีวศึกษาด้วยระบบการศึกษาทางไกล พ.ศ. ๒๕๖๗

หลักการจัดการศึกษาด้วยระบบการศึกษาทางไกล เป็นการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาอาชีวศึกษาและเอื้อต่อผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายและชาววัยในการเข้าถึงการจัดอาชีวศึกษา โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการอาชีวศึกษาด้วยระบบศึกษาทางไกล จัดการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สามารถศึกษาหาความรู้จากสื่อการเรียนรู้ได้ในเวลาและสถานที่ที่ตนสะดวกตามความสนใจและความสามารถของแต่ละบุคคล โดยจัดให้มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ (ข้อ ๔)

ธนาคารหน่วยกิต

๑. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๗

เชื่อมโยงการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสะสมหน่วยกิตที่ได้จากการศึกษาตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียนไว้ในระบบได้โดยไม่มีเงื่อนไขของระยะเวลาในการสะสมและระยะเวลาในการศึกษา และสามารถเทียบโอนหน่วยกิตระหว่างสถานศึกษาได้ และสามารถรับคุณวุฒิการศึกษาตามหลักเกณฑ์ที่ต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น ๆ กำหนด

๒. ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง หลักเกณฑ์แนวทางการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรูปแบบการศึกษาในระบบ พ.ศ. ๒๕๖๗

การนำธนาคารหน่วยกิตที่สะสมไว้ในธนาคารหน่วยกิตเพื่อไปใช้ในการศึกษาเพื่อรับคุณวุฒิการศึกษาให้จัดทำเป็นประกาศหลักเกณฑ์ตามระดับการศึกษาและรูปแบบการศึกษา โดยการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด การนอกศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กรมส่งเสริมการเรียนรู้กำหนด การอาชีวศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และทวิภาคี ให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด (ข้อ ๘)

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ทำหน้าที่เป็นธนาคารหน่วยกิตระดับจังหวัด ให้ดำเนินการประสานงานส่งเสริม บูรณาการ และเชื่อมโยงฐานข้อมูลธนาคารหน่วยกิต ในการทำงานของธนาคารหน่วยกิตระดับหน่วยงานและองค์กรจัดการศึกษาในจังหวัด ทุกระดับและรูปแบบการศึกษา (ข้อ ๙ (๒))

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ทำหน้าที่เป็นธนาคารหน่วยกิตกลาง เพื่อดำเนินการธนาคารหน่วยกิตให้เป็นไปตามประกาศนี้และที่คณะกรรมการกำหนด (ข้อ ๙ (๔))

๓. ประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง หลักเกณฑ์แนวทางการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตการอาชีวศึกษา รูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกกระบบ และการศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. ๒๕๖๗

ให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการธนาคารหน่วยกิตอาชีวศึกษา ทั้งรูปแบบการศึกษาในระบบและนอกกระบบ เพื่อขับเคลื่อน กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตของการอาชีวศึกษา

๔. ประกาศกรมส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง หลักเกณฑ์แนวทางการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๖๗

ให้กรมส่งเสริมการเรียนรู้แต่งตั้งคณะกรรมการธนาคารหน่วยกิตอาชีวศึกษาทั้งรูปแบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อขับเคลื่อน กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

๕. ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวทางการดำเนินงานธนาคารรูปแบบการศึกษานอกระบบของโรงเรียนเอกชน

ให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนเป็นธนาคารหน่วยกิตรูปแบบการศึกษานอกระบบของโรงเรียนเอกชน มีหน้าที่ออก กำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน และเชื่อมโยงข้อมูลธนาคารหน่วยกิต

ระบบการสอบเทียบ

๑. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญา

เพื่อเชื่อมโยงผลการเรียนระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยให้มีการเทียบโอนผลการเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญา โดยให้คำนึงถึงหลักการกระจายอำนาจของสถานศึกษาและให้พิจารณาการเทียบโอนด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายไม่ซับซ้อน และคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

๒. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการออกประกาศนียบัตร พ.ศ. ๒๕๓๙

เพื่อให้ทราบถึงกำหนดวิธีการและรายละเอียดในการออกประกาศนียบัตรประเภทต่าง ๆ ในแต่ละระดับการจัดการศึกษา ตลอดจนผู้มีอำนาจในการลงนามในประกาศนียบัตร ทั้งนี้ให้สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินการ

แฟ้มสะสมผลการเรียน

พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

“ข้อมูลข่าวสารของราชการ” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือความดูแลของหน่วยงานรัฐ ไม่ว่าจะเป็ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐหรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน

“ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับสิ่งเฉพาะบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อผู้นั้น หรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่ายและใ้หมายควมรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย

ข้อเสนอแนะบนกลไกตามที่กฎหมายกำหนดในการดำเนินการเพื่อรองรับการศึกษาที่เท่าเทียม

สำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในหลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ ในรูปแบบของ Google form เพื่อรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอแนะ จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกระบบ ทุกกลไกความร่วมมือ ตลอดจนผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งในเชิงนโยบายและทางปฏิบัติ โดยสามารถสรุปประเด็นความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอแนะบนกลไกตามที่กฎหมายกำหนดในการดำเนินการเพื่อรองรับการศึกษาที่เท่าเทียมได้ ดังนี้

การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาและโอกาสในการเข้าถึงระบบการศึกษา จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาได้ เนื่องด้วย

การศึกษา เป็นการเพิ่มความรู้ ความสามารถ และการได้รับคุณวุฒิทางการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ซึ่งเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิต และลดความเหลื่อมล้ำโดยเฉพาะมิติทางด้านเศรษฐกิจได้ หากสถานศึกษาทุกแห่งมีคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาที่ใกล้เคียงกันไม่ว่าจะอยู่ในชนบทหรือในเมือง เด็กทุกคนก็จะได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นอย่างเท่าเทียม และส่งเสริมสนับสนุนการเพิ่มโอกาสให้กับผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยส่งเสริมการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น จะช่วยให้เด็กยากจน เด็กพิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ รวมถึงกลุ่มเปราะบางอื่น ๆ ให้สามารถเข้าถึงการศึกษาได้ ด้วยการส่งเสริมอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงระบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ เพื่อให้เด็กทุกคนได้เรียนโดยไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลัง ซึ่งหากพัฒนาทั้งสองปัจจัยนี้ไปพร้อมกัน จะสามารถทำให้ผู้เรียนหรือเด็กทุกคนมีพื้นฐานการศึกษาที่มีคุณภาพ มีโอกาสต่อยอดสู่การศึกษาระดับสูงขึ้นไปได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

ด้วยเหตุดังกล่าวร่างพระราชบัญญัติการศึกษาเท่าเทียม พ.ศ. จึงได้กำหนดกลไกหลักที่จะนำมารองรับเพื่อยกระดับการศึกษาของประเทศให้เกิดความเท่าเทียม ดังนี้

การจัดการศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยี

การนำปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ด้วยกลไกการจัดการศึกษาในรูปแบบออนไลน์ และใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลทางการศึกษา จะสามารถสร้างโอกาสในการเข้าถึงระบบการศึกษาได้อย่างเท่าเทียม เรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา (Anywhere Anytime) และพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนเนื้อหาที่ตนสนใจที่มีอยู่บนแพลตฟอร์มออนไลน์ได้เอง และผู้สอนสามารถทำสื่อการสอนได้ยืดหยุ่นมากขึ้น เช่น การใช้วิดีโอสั้นมาประกอบสื่อการสอน

การใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษาสามารถผลักดันให้เกิดการเรียนรู้ที่เท่าเทียมและมีคุณภาพสูง ส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ และเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนสำหรับอนาคตที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจาก แพลตฟอร์มดิจิทัลเปิดโอกาสให้ผู้สอนและผู้เรียนสามารถแชร์ทรัพยากรการเรียนรู้ เช่น เอกสาร บทเรียน หรือการแนะนำแหล่งข้อมูลเพิ่มเติม ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ในชุมชน เทคโนโลยีช่วยให้ผู้เรียนสามารถเลือกรู้ตามรูปแบบและความต้องการของตนเอง

ผ่านคอร์สเรียนออนไลน์ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือการเข้าร่วมชั้นเรียนเสมือนจริง และเกิดการเรียนรู้แบบปรับตัว นอกจากนี้ ผู้สอนสามารถสร้างสรรค์เนื้อหาการเรียนการสอนโดยใช้เครื่องมือดิจิทัลในการสร้างสรรค์และปรับปรุงเนื้อหาการเรียนการสอนให้มีความน่าสนใจและเหมาะสมกับผู้เรียนมากขึ้น

การติดตามและประเมินผล : เทคโนโลยีช่วยให้ครูสามารถติดตามผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้ง่ายขึ้น โดยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลและใช้ผลการประเมินในการปรับปรุงวิธีการสอนและการให้คำแนะนำที่เหมาะสม

เทคโนโลยีดิจิทัลในยุคปัจจุบัน ทั้งในด้านซอฟต์แวร์ และฮาร์ดแวร์ สามารถเป็นสะพานเชื่อมต่อไปสู่การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ผ่านการจัดการศึกษาในรูปแบบออนไลน์ ทั้งในด้านเนื้อหา ตำรา รวมถึงครูและบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ซึ่งสามารถส่งต่อไปยังสถานศึกษาที่อยู่ห่างไกล บนเกาะแก่ง พื้นที่สูง ทำให้ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายได้มีโอกาสเข้าถึงระบบการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างเท่าเทียม โดยต้องคำนึงถึงทั้ง ๒ ส่วน คือ เนื้อหา (content) และ platform

ข้อสังเกต

- ๑) ในกลุ่มคนที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ อาจเป็นการเพิ่มความเหลื่อมล้ำให้กลุ่มคนเหล่านั้น
- ๒) ต้องคำนึงถึงรูปแบบที่เหมาะสมกับการเรียนรู้และข้อจำกัดหรือความจำเป็นเฉพาะบุคคล
- ๓) นอกจากสอนการใช้เทคโนโลยีแล้ว ยังคงต้องสอนให้รู้เท่าทันทางเทคโนโลยีของครูและเด็กด้วย เพื่อให้ผู้เรียนมีภูมิคุ้มกัน และมีพร้อมด้วยทักษะและสมรรถนะ อาทิ critical thinking, problem solving, adaptability skills, survival skills
- ๔) ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างเครือข่ายทั้งในระดับพื้นที่ ระดับชาติ และระดับนานาชาติ
- ๕) มีระบบการติดตามและประเมินผล โดยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลและใช้ผลการประเมินในการปรับปรุงวิธีการสอนและการให้คำแนะนำที่เหมาะสม
- ๖) เนื่องจากเป็นการเรียนผ่านระบบออนไลน์จึงอาจทำให้ไม่เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

ข้อเสนอหน่วยงานผู้รับผิดชอบ

๑) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เนื่องด้วย กระทรวงศึกษาธิการที่เป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลจะเป็นผู้กำกับให้ภาคเอกชนในการผลิตเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และให้ภาคสังคม ต่าง ๆ เข้ามาดำเนินการร่วมกัน จะเป็นประโยชน์ในการติดตาม กำกับ ดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเนื่องจาก มีนโยบายในการพัฒนาแพลตฟอร์มสำหรับการเรียนการสอนออนไลน์อย่าง Digital Education Excellence Platform : DEEP และ National Digital Learning Platform: NDLP อยู่แล้ว

ธนาคารหน่วยกิต

การสะสมผลการเรียน และประสบการณ์ที่เกิดจากการเรียนรู้และปฏิบัติ ด้วยกลไกของธนาคารหน่วยกิต (Credit bank) จะสามารถสร้างโอกาสทางการศึกษาได้อย่างเท่าเทียม สามารถเรียนรู้ได้ตามความถนัดและความสนใจ ทำให้ผู้เรียนสามารถสะสมหน่วยกิตและเทียบโอนความรู้หรือสมรรถนะที่ได้จากการศึกษาในระบบ นอกกรอบ และตามอัธยาศัย รวมทั้งจากประสบการณ์ เก็บสะสมไว้ในธนาคารหน่วยกิต โดยไม่มีเงื่อนไขของระยะเวลาในการสะสมและระยะเวลาในการศึกษา เป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษา สำหรับทุกช่วงวัย สนับสนุนหลักการการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การใช้กลไกของธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ในการสะสมผลการเรียนและประสบการณ์ที่เกิดจากการเรียนรู้และปฏิบัติสามารถสร้างโอกาสทางการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมในหลายด้าน ดังนี้

๑) การเรียนรู้ตามความถนัด: ธนาคารหน่วยกิตช่วยให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรู้ในสาขาวิชาที่ตนสนใจและถนัด โดยไม่จำกัดเฉพาะหลักสูตรที่กำหนดไว้ ทำให้พวกเขาสามารถพัฒนาทักษะและความรู้ในด้านต่าง ๆ ตามที่ต้องการ

๒) การรับรองความรู้และทักษะ: ผลการเรียนรู้และประสบการณ์จากการปฏิบัติงานหรือการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมจริงสามารถถูกสะสมและรับรองเป็นหน่วยกิต ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าของตนในการศึกษาและการพัฒนาทักษะ

๓) ความยืดหยุ่นในการศึกษา: ผู้เรียนสามารถเลือกเวลาที่เหมาะสมในการศึกษาหรือสะสมหน่วยกิต ซึ่งเป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์แต่ละบุคคล ไม่ว่าจะแก่นักเรียน นักศึกษา หรือผู้ที่ทำงานอยู่

๔) การสร้างข้อมูลที่สามารถใช้ในการประเมิน: ธนาคารหน่วยกิตสามารถเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของผู้เรียนในระบบกลาง ซึ่งช่วยให้ผู้ประกอบการและสถาบันการศึกษาใช้ข้อมูลนี้ในการประเมินและปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาให้เหมาะสมกับตลาดแรงงาน

๕) การเสริมสร้างโอกาสในการทำงาน: การสะสมหน่วยกิตจากการเรียนรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพจะช่วยเพิ่มโอกาสในการได้รับงานหรือสิทธิประโยชน์เพิ่มเติมในสายอาชีพที่ผู้เรียนเลือก

การสะสมหน่วยกิตจะสามารถช่วยเพิ่มโอกาสทางการศึกษา เพราะทำให้คนเข้าสู่ระบบการศึกษาได้เมื่อมีความพร้อม โดยไม่จำกัดอายุ รวมถึงเป็นกลไกหนึ่งในการสร้างแรงจูงใจให้คนพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของตนเองตลอดเวลา เพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษาสำหรับนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ ส่งผลต่อการเพิ่มรายได้ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับสภาพการณ์โลกยุคปัจจุบัน ที่การศึกษาไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่แต่ในห้องเรียน แต่เกิดได้ทุกที่ทุกเวลาทั้งจากการประสบการณ์และการปฏิบัติจริงจากการประกอบอาชีพ กลไกของธนาคารหน่วยกิตจึงมีส่วนสำคัญที่จะช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นของการศึกษา เพื่อตอบโจทย์ความรูปแบบและความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน

การสะสมประสบการณ์เป็นหน่วยกิตในธนาคารหน่วยกิตจะเป็นกลไกสำคัญมากต่อการทำให้การศึกษามีความยืดหยุ่น และสร้างโอกาสทางการศึกษาได้ อย่างไรก็ตามการเทียบเคียงและเทียบโอนเครดิตจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการประเมินสมรรถนะ ที่จะต้องปรับให้สามารถระบุถึงระดับสมรรถนะที่แท้จริงได้ ตามความถนัดและความสนใจเฉพาะบุคคล (Adaptive assessment)

ข้อสังเกต

- ๑) ระบบธนาคารหน่วยกิตมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลากหลายไม่เพียงเฉพาะในกระทรวงศึกษาเท่านั้น ดังนั้น ประกาศของกระทรวงที่ออกมาจึงไม่ครอบคลุมภาพการดำเนินงานของทั้งระบบ
- ๒) ฐานข้อมูลด้านการศึกษาหลายระบบ และมีข้อมูลที่ต่างกัน ทำให้ยากในการนำข้อมูลมาบริหารจัดการทั้งในด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการบริหารจัดการในเชิงนโยบาย

ข้อเสนอหน่วยงานผู้รับผิดชอบ

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กรณีแพลตฟอร์มกลางที่เชื่อมโยงกับทุกหน่วยงาน รวมทั้งเสนอให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา รับผิดชอบในเชิงนโยบาย องค์ความรู้ และกลไกในการขับเคลื่อนงาน

ระบบการสอบเทียบ

กลไกให้ผู้เรียนสามารถสอบเทียบหรือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเป็นการเฉพาะในการเทียบระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ได้รับคุณวุฒิทางการศึกษา จะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศและสร้างความเท่าเทียมแก่ผู้เรียนในทุกกลุ่ม ทุกช่วงวัยได้ อย่างไรก็ตาม กลไกสอบเทียบหรือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้จะสามารถให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัดของตนมากขึ้น ทั้งยังสามารถให้ผู้เรียนได้รับวุฒิการศึกษาเพื่อไปประกอบอาชีพได้เร็วขึ้น นอกจากนี้ ระบบการสอบเทียบหรือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ยังมีประโยชน์ต่อกรณีของผู้เรียนที่มีปัญหาทางด้านร่างกายและปัญหาอื่น ๆ ที่ไม่พร้อมต่อการเข้าเรียนตามระบบปกติทั่วไป ให้สามารถได้รับคุณวุฒิทางการศึกษาได้ โดยการจะใช้ระบบสอบเทียบให้มีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องมีการเชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิต เพื่อให้สามารถประเมินผลการศึกษาที่ผู้เรียนมีอยู่แต่เดิมและสอบเทียบเท่าที่จำเป็นสำหรับการรับวุฒิการศึกษา

ทั้งนี้ มีตัวอย่างการใช้ระบบการสอบเทียบที่นำศึกษาสำหรับนำมาปรับใช้ คือ General Educational Development (GED) ซึ่งเป็นการสอบเทียบวุฒิการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของอเมริกา โดยในปัจจุบันถือว่าเป็นวุฒิการศึกษาที่ได้รับการยอมรับจากสถาบันการศึกษาและรัฐบาลจากทั่วโลก^๑ ซึ่งในประเทศไทยก็ได้มีการรับรองการเทียบวุฒิการศึกษาจากผลสอบ GED โดยนำผลสอบไปขอเทียบวุฒิการศึกษาในระบบ High School Certificate Equivalency System (HSCES) ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการเทียบวุฒิในนามของที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.)^๒

^๑ บทความ GED คืออะไร? . ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๗ . <https://shorturl.asia/๗KDh๙>

^๒ HIGH SCHOOL CERTIFICATE EQUIVALENCY SYSTEM . <https://hsc.es.atc.chula.ac.th/>

ข้อสังเกต

- ๑) ควรให้ความสำคัญกับการออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แบบ outcome-based เนื่องจาก การศึกษาไม่จำกัดว่าต้องไปนั่งเรียนเฉพาะในห้องเรียนอย่างเดียวเท่านั้น สามารถทำงานหารายได้ระหว่างเรียนและพัฒนาวิชาชีพพร้อมกับการยกระดับคุณภาพของตัวเองไปพร้อมกันได้
- ๒) ควรให้ความสำคัญกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่ได้มาตรฐานผ่านระบบการสอบเทียบ
- ๓) หน่วยงานที่จัดการศึกษายังขาดการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ทำให้ผู้เรียนที่จบการศึกษาก่อนเกณฑ์ปกติมีทางเลือกการทำงานที่จำกัด

ข้อเสนอหน่วยงานผู้รับผิดชอบ

- ๑) กรมส่งเสริมการเรียนรู้
- ๒) สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ
- ๓) หน่วยงานที่สามารถรับรองและออกคุณวุฒิได้ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และกรมส่งเสริมการเรียนรู้

เพิ่มสะสมผลการเรียน

E – Portfolio เป็นระบบสำหรับการบันทึกข้อมูลความรู้ความสามารถของบุคคลลงในระบบดิจิทัลเพื่อความสะดวกในการจัดเก็บและเข้าถึง โดยถูกใช้แพร่หลายในเว็บไซต์สำหรับหางานซึ่งให้นายจ้างสามารถดูข้อมูลของผู้สมัครบันทึกลงในระบบได้ ทั้งนี้ E – Portfolio นั้นยังไม่ได้มีการนำใช้กับระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเป็นทางการ แต่ก็มีระบบ V – Cop ที่สามารถใช้เป็นตัวอย่างการศึกษาได้ โดยระบบ V – Cop คือ คลังข้อมูลของนักศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทั่วประเทศ โดยให้ผู้เรียนสามารถใส่ข้อมูลความรู้ความสามารถในด้านวิชาชีพ เพื่อให้สถานประกอบการที่ลงทะเบียนกับระบบสามารถเข้าดูข้อมูลผู้เรียนได้เพื่อพิจารณาประกอบการจ้างงาน^๓

โดย E – Portfolio นั้นสามารถนำมาใช้ร่วมกับกลไกธนาคารหน่วยกิตเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงผลการศึกษาและข้อมูลหน่วยกิตที่ตนสะสมมา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลด้านการศึกษาของตนได้ตลอดเวลาและสามารถวางแผนการศึกษาหรือนำไปเทียบโอนผลการศึกษาได้

ข้อสังเกต

ควรมีการเชื่อมโยงข้อมูลเข้ากับฐานเลขบัตรประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก (ThalD) กับธนาคารหน่วยกิต (credit bank) นอกจากนี้ เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีให้นำ E – Portfolio มาใช้ในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงอาจต้องใช้เวลาในการสร้างพื้นฐานระบบเพื่อการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ

^๓ ศูนย์กำลังคนอาชีวศึกษา (V-COP) . https://www.pticec.ac.th/cms๖๗/?page_id=๒๔๖๔

ข้อเสนอหน่วยงานผู้รับผิดชอบ

หน่วยงานต้นสังกัดที่จัดการศึกษา อาทิ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และกรมส่งเสริมการเรียนรู้ เนื่องจากผู้เรียนทุกระดับ/ประเภทการศึกษาสามารถมีแฟ้มสะสมผลการเรียนได้ต่อเนื่องขณะที่อยู่ในระบบการศึกษา

กลไกสนับสนุนอื่นๆ

กลไกหรือปัจจัยอื่นใด ที่จะช่วยส่งเสริมความเท่าเทียมทางการศึกษา อาทิ

- ๑) ระบบฐานข้อมูลรายบุคคล ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งเข้าเรียน เพื่อให้รู้ถึงความถนัดของแต่ละบุคคลเพื่อส่งเสริมให้เหมาะสมในแต่ละบุคคล และสามารถนำข้อมูลการเรียนรู้มาฝากเพื่อสะสมในธนาคารหน่วยกิต ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาได้อย่างเหมาะสมตามความถนัดและสนใจ เพื่อให้มีความสุขในการเรียนรู้
- ๒) การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ
- ๓) ความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม ประชาชนทั่วไป

กรณีศึกษาการดำเนินการ

❖ การจัดการศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยี

ประเทศเกาหลีใต้ (สาธารณรัฐเกาหลี)

“การเรียนรู้ตลอดชีวิต” เพื่อช่วยให้คนในทุก Generation มีทักษะความรู้ที่เท่าเทียมกัน ภาครัฐมีแนวคิดในการสร้างพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ให้ประชาชนเข้าถึงง่ายที่สุด มีการก่อตั้งสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (The National Institute for Lifelong Education – NILE) เพื่อทำหน้าที่อย่างเป็นทางการ โดยได้สร้างแพลตฟอร์มที่ชื่อว่า K-MOOC ขึ้นมา เพื่อให้คนทั้งประเทศสามารถเรียนผ่านช่องทางออนไลน์ได้ ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาที่หลากหลายกว่า ๙๐๐ วิชา หลังเรียนจบผู้เรียนก็ต้องทำแบบทดสอบให้ได้คะแนนถึงตามเกณฑ์เพื่อรับใบ Certification เป็นหลักฐานในการโอนวุฒิ หรือใช้เป็นใบรับรองสำหรับการสมัครงานหรือประกอบอาชีพได้จริง แพลตฟอร์ม K-MOOC ของเกาหลีใต้ ได้มีการปรับปรุงเนื้อหาอยู่เป็นประจำ และมีการสร้างระบบให้เท่าทันต่อความต้องการที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย มีรูปแบบการเรียนออนไลน์ที่ให้ผู้เรียนผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์กัน จึงช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพเป็นประโยชน์ต่อการสร้างนิเวศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ในยุคดิจิทัล^๔

AI Textbooks เพื่อช่วยให้ครูสามารถปรับเปลี่ยนบทเรียนได้ เพื่อเปลี่ยนจากห้องเรียนแบบท่องจำเป็นห้องเรียนที่นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ โดยระบบ AI จะสามารถประเมิน “นักเรียนที่เรียนรู้เร็ว” และ “นักเรียนที่เรียนรู้ช้า” และจะสร้างภาระงานที่ออกแบบตามระดับการเรียนรู้และยังช่วยให้ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคนผ่านข้อมูลที่ได้รับ และสามารถสร้างเนื้อหาได้หลากหลาย ซึ่งจะกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีความคิดนอกกรอบและสร้างสรรค์ได้ โปรแกรมถอดเสียงพูดลงบนไวท์บอร์ดดิจิทัล รวมถึงนำร่องใช้หุ่นยนต์เคลื่อนที่ตอบคำถามของนักเรียน รวมถึงการใช้ AI มาปรับใช้ในฐานะ ‘Learning Coach’ สำหรับวิชาแกนหลัก ทั้งนี้ การใช้เทคโนโลยีนี้สามารถปรับปรุงการเรียนรู้โดยไม่กระทบต่อมาตรฐานการศึกษาที่มีอยู่

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

แพลตฟอร์มออนไลน์ด้านการศึกษาดิจิทัล (Smart Education of China)^๕ รวบรวมทรัพยากรการศึกษาดิจิทัลที่มีคุณภาพสูง ทั้งสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา รวมถึงหลักสูตรออนไลน์สำหรับอาชีวศึกษา อุดมศึกษา และการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อให้เป็นหนึ่งในแหล่งทรัพยากรการศึกษการสอน การกำกับดูแลโรงเรียน และนวัตกรรมการศึกษา ซึ่งมีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก สร้างระบบการศึกษาดิจิทัลสมัยใหม่ที่ยุติธรรม มีคุณภาพสูงขึ้น อัจฉริยะและเข้าถึงได้มากขึ้น เพื่อให้ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ทั้งนี้ แพลตฟอร์มนี้นำเสนอหลักสูตรการเรียนรู้ ๖ ประเภท ได้แก่ การรู้วิทยาศาสตร์

^๔ บทความ เพราะถูกปิดกั้น จึงต้องขวนขวาย ถอดสูตรความสำเร็จ การเรียนรู้ตลอดชีวิต ของเกาหลีใต้ . ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ . <https://www.nia.or.th/KR-Lifelong-Learning>

^๕ บทความ Smart Education Platform of China: Laureate of UNESCO Prize for ICT in Education ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๗ . <https://www.unesco.org>

ทักษะในที่ทำงาน การรู้วัฒนธรรม งานอดิเรกและความสนใจต่างๆ การศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาของผู้สูงอายุ โดยผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีคุณภาพสูงตามความต้องการที่แตกต่างกัน

"เรียนรู้เอไอ" (AI learning) บนแพลตฟอร์มการศึกษาอัจฉริยะของจีน มีจุดมุ่งหมายส่งเสริมการเรียนการสอนแบบบูรณาการผ่านปัญญาประดิษฐ์ พัฒนาองค์ความรู้และทักษะด้านการศึกษาดิจิทัล ของประชาชน และสร้างมาตรฐานจริยธรรมทางวิทยาศาสตร์ของการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ การใช้เทคโนโลยี AI ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียน และเป็นการเตรียมความพร้อมครูยุค AI ให้เป็นครูต้นแบบของการนำหลักสูตร AI ไปใช้ในโรงเรียน ถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลาย ตั้งแต่การเขียนเรียงความ แก่โจทย์วิทยาศาสตร์ การสอบ การฝึกพูด ฟัง อ่าน เขียน ภาษาต่าง ๆ ช่วยตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน และช่วยจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ประเทศไทย

NIA Academy MOOCs เป็นระบบและศูนย์กลางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ระบบเปิดสำหรับมหาชนแห่งชาติ เพื่อรองรับ การศึกษาระบบเปิดเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ด้านนวัตกรรมสำหรับผู้สนใจพัฒนาศักยภาพด้านนวัตกรรมโดยเฉพาะ ^๖

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เปิดตัวห้องเรียนอัจฉริยะดิจิทัล เสริมศักยภาพ การเรียนรู้ยุคใหม่ ตอบโจทย์ “เรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา” (Anywhere Anytime) โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยวงกว้าง และบริษัท ป้ายเจียยวีน เทคโนโลยีสารสนเทศ จำกัด ประเทศจีน เปิดตัว แพลตฟอร์มการเรียนรู้แห่งชาติ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ที่เท่าเทียม และจะจัดสรรอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊กและแท็บเล็ตให้นักเรียนกว่า ๖๐๐,๐๐๐ คน เพื่อใช้ในการเรียนรู้ดิจิทัลอย่างเต็มประสิทธิภาพ ออกแบบให้รองรับการถ่ายทอดสดการสอนและการเรียนรู้ร่วมกันผ่านระบบออนไลน์ มุ่งเน้นการพัฒนา นวัตกรรมดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน และการวิจัยเพื่อพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom) สำหรับ สร้างโอกาสการเรียนรู้ที่ครอบคลุมและยั่งยืนในอนาคต โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในโรงเรียนจะช่วย เสริมสร้างทักษะที่จำเป็นสำหรับนักเรียนและครู เพิ่มความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน และสอดคล้องกับ วิสัยทัศน์การศึกษาแห่งอนาคตของประเทศไทย และมุ่งหวังว่านวัตกรรมการศึกษาที่ทันสมัยจะช่วยเสริมสร้าง ศักยภาพทางการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

Project ๑๔ เป็นโครงการนำสู่ความปกติใหม่ทางการศึกษาของ สสวท. (New Normal Education) ที่การเรียนรู้ไม่ได้จำเป็นเพียงแคในห้องเรียน แต่สามารถเกิดได้ทุกที่ทุกเวลาตามที่คุณเรียนเลือก หรือกำหนด โดย Project ๑๔ เป็นบทเรียนออนไลน์ซึ่งประกอบด้วยวิดีโอทัศน์การสอนเพื่อส่งเสริมวิธีการเรียนรู้ ใหม่ที่ ผู้เรียนมีแหล่งเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีที่ ตรงตามหลักสูตร เพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ หรือทบทวนบทเรียน นอกจากนี้ ครูผู้สอนยังสามารถใช้แหล่งเรียนรู้

^๖ แพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านนวัตกรรม โดย สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) . <https://moocs.nia.or.th/>

ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามปกติในห้องเรียน เพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน วัตถุประสงค์ที่จัดทำขึ้นใน Project ๑๔ นี้สอดคล้องกับตัวชี้วัดกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐) ครอบคลุมทุกระดับชั้น ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึง มัธยมศึกษาปีที่ ๖ ทั้งรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชาเพิ่มเติม ^๗

❖ ธนาคารหน่วยกิต

ประเทศเกาหลีใต้ (สาธารณรัฐเกาหลี)

ประเทศที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงในการพัฒนากำลังคน แรงงาน และพัฒนาประเทศ ด้วยการจัดการศึกษาตลอดชีวิต เปิดโอกาสการเรียนรู้ให้ประชาชนอย่างกว้างขวางด้วยการใช้ “ระบบธนาคารหน่วยกิต” วางแผนการเรียนรู้ได้ตามความต้องการของผู้เรียน ตามเวลา สถานที่ที่เหมาะสมกับสภาพและความสนใจ ส่งเสริมการเรียนรู้แบบตลอดชีวิตของประชาชนได้โดยตลอด ตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งระบบการศึกษาแบบดั้งเดิมและระบบมหาวิทยาลัยตามปกติไม่สามารถให้ได้ สถาบันส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (National Institute for Lifelong Learning: NILE)^๘ เป็นหน่วยงานหลักในการวางมาตรฐาน ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของธนาคารหน่วยกิต รวมถึงประสานงานสถานศึกษาที่ต้องการจะจัดการศึกษาในระบบธนาคารหน่วยกิตด้วย โดยมีการวางมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เช่น การกำหนดคุณสมบัติของผู้สอนว่าจะต้องมีวุฒิอย่างน้อยเทียบเท่ากับอาจารย์ที่สอนในระดับปริญญาตรี การกำหนดชั่วโมงสอนให้ไม่เกิน ๑๘ ชั่วโมง/สัปดาห์ หรือการกำหนดมาตรฐานห้องเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียน โดยระบบ ธนาคารหน่วยกิต ของ เกาหลีใต้ เรียกว่า Academic Credit Bank System หรือ ACBS ซึ่งยึดหลักเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และคุณวุฒิวิชาชีพไว้เป็นระบบอย่างชัดเจน มีการรับรองผลการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์การเรียนรู้ ทั้งนี้ มีหน่วยงานเฉพาะที่มาบริหารจัดการและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต คือ กระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ

ประเทศสหรัฐอเมริกา

หลักการและแนวคิดในการปรับเอาระบบเครดิตแบงก์ หรือ ธนาคารหน่วยกิตมาใช้ คือ จะมีระบบการประเมินผลการเรียนรู้เดิม ซึ่งเป็นภาระเทียบโอนประสบการณ์การใช้ชีวิตและการทำงาน ให้เป็นที่ยอมรับในรูปแบบ หน่วยกิตทางการศึกษา ให้ผลการเรียนอยู่ในระดับที่สูงขึ้น เน้นการเข้าถึงการเรียนของคนทุกกลุ่ม และช่วยตอบสนองความต้องการของผู้กำลังศึกษาได้ตรงยิ่งขึ้น โดยรัฐบาลสหรัฐฯ ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายของโครงการนี้เป็น นักศึกษา ผู้ใหญ่ที่กลับเข้าสู่โรงเรียนหรือกลับเข้าสู่การทำงาน ผู้ว่างงาน และลูกจ้างในสถานประกอบการ ส่วนรูปแบบการเทียบโอนและการรับรองการเทียบโอนเพื่อสะสมหน่วยกิต

^๗ Project ๑๔: โครงการสอนออนไลน์ . <https://proj๑๔.ipst.ac.th/about-project๑๔/>

^๘ บทความ การศึกษาต้องไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง: ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ด้วยแนวทางการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น . ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ . <https://www.eef.or.th>

ระบบการเทียบโอนจะครอบคลุมทั้งการศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา เพื่อเชื่อมโยงภาคการศึกษา และการทำงาน และสามารถรับหน่วยกิตจากการเรียนในหลักสูตรการทดสอบ การฝึกงานและรูปแบบ การเรียนรู้แบบอื่น ๆ ทั้งการเรียนรู้นอกระบบและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ทั้งนี้ มีหน่วยบริหารจัดการ และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต โดยมีหลายหน่วยงานที่รับเทียบโอน อย่างองค์การขนาดใหญ่ American Council on Education และ The Council for Adult and Experiential Learning เป็นหน่วยงานหลัก และนโยบายการเทียบโอนหน่วยกิตของมลรัฐ ก็ก่อให้เกิดความคล่องตัวแก่ผู้เรียน การโอนย้ายระหว่างสถาบันการศึกษาหรือหลักสูตรภายในมลรัฐ

ประเทศไทย

ธนาคารหน่วยกิต^๙ ถือเป็นกลไกการเปิดโอกาสให้ผู้เรียน และประชาชนได้นำผลการเรียน ผลลัพธ์การเรียนรู้ ทักษะจากการทำงานหรือทักษะเฉพาะ มาเทียบโอนสะสม และใช้ประโยชน์ในการเพิ่ม คุณวุฒิการทำงานและการศึกษาต่อ ก่อให้เกิดการพัฒนาตนเองตามความถนัดและความสนใจของ เปิดโอกาส ให้เรียนรู้ และฝึกอบรมใหม่ได้ตลอดเวลาโดยไม่จำกัดอายุ รวมทั้งสร้างโอกาสให้ประชาชนทั่วไป ได้เพิ่มและพัฒนาทักษะใหม่ นำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ และการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ๓ ประการ ดังนี้

๑) ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ทุกคนเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา โดยไม่จำกัดวัย และคุณวุฒิ การเชื่อมโยงการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เข้าด้วยกัน

๒) สนับสนุนการสะสมหน่วยกิต ทำให้ผู้เรียนสามารถสะสมหน่วยกิตจากแหล่งต่าง ๆ เช่น การศึกษา การฝึกอบรม ประสบการณ์ หรือทักษะ ไม่มีข้อกำหนดเรื่องระยะเวลาในการสะสม และระยะเวลาในการศึกษา รวมทั้งสามารถเทียบโอนหน่วยกิตระหว่างสถานศึกษาได้

๓) พัฒนาระบบการศึกษา โดยส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาระบบการจัดการศึกษา ที่ยืดหยุ่น ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ช่วยให้นักเรียน นักศึกษา พัฒนาทักษะ เพิ่มคุณวุฒิ เพื่อสำเร็จ การศึกษาหรือการทำงาน ลดเวลาการศึกษาในระบบสำหรับผู้เรียนที่มีความชำนาญอยู่แล้วให้ไปเรียนวิชา ที่มีความสนใจเพิ่มเติม หรือใช้ร่นระยะเวลาในการเรียน และเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ของประเทศ

ฉะนั้น ระบบธนาคารหน่วยกิตในประเทศไทย จะทำหน้าที่ในการรับฝากหน่วยกิตของผู้เรียน ไม่ว่าจะ เป็น หลักสูตรประกาศนียบัตร หลักสูตร Non Degree หรือหลักสูตรการฝึกอบรมทั่วไป ก็จะสามารถ นำหน่วยกิตมาเก็บสะสมไว้ได้ในธนาคารกลางแห่งนี้ เมื่อสะสมหน่วยกิตได้ถึงระดับหนึ่งจะสามารถ ได้รับใบประกาศนียบัตรความเชี่ยวชาญ หรือปริญญาบัตร เพื่อแสดงถึงการเป็นผู้มีความรู้และทักษะ ในด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงาน โดยในปัจจุบันมีการออกแบบ ๕ รูปแบบ

^๙ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๖๖). คู่มือการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (พิมพ์ครั้งที่ ๑). บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สหภาพยุโรป

เนื่องจากสหภาพยุโรปมีแนวคิดซึ่งกำหนดให้ประชาชนต้องแสดงคุณสมบัติและทักษะ ต่อนายจ้างทำให้เกิดระบบการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตที่เรียกว่า European Credit Transfer and Accumulation System หรือ ECTS เพื่อเชื่อมโยงโครงสร้างระบบการศึกษาหรือคุณวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศให้เกิดการยอมรับ โดยใช้ Diploma Supplement ซึ่งเป็น เครื่องมือสำคัญที่ใช้ประกอบการพิจารณาเทียบโอนหน่วยกิตที่มหาวิทยาลัยต้นทางต้องจัดทำขึ้นตามมาตรฐานที่เห็นชอบ โดยคณะกรรมการสหภาพยุโรปสภาการศึกษาแห่งสหภาพยุโรป และ องค์การยูเนสโก หน่วยงานกลางอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการสหภาพ ^{๑๐}

เครือรัฐออสเตรเลีย

ระบบธนาคารหน่วยกิตของออสเตรเลียใช้การเชื่อมโยงทักษะการเรียนรู้เดิมกับการรับรองมาตรฐานอาชีพในประเทศ มีการกำหนดกรอบคุณวุฒิแห่งชาติในการศึกษา ทุกระดับ ผู้เรียนสามารถนำหน่วยกิตจากหลักสูตรอื่น ๆ ที่เคยเรียนมา หรือจากประสบการณ์ การทำงานมาเทียบโอนเป็นหน่วยกิตในหลักสูตรที่กำลังจะเข้าศึกษาใหม่ได้ การประเมินคุณสมบัติของผู้เรียนขึ้นกับผลลัพธ์การเรียนรู้และทักษะในการทำงานรวมถึงความสามารถด้านอื่น ๆ โดยหน่วยงานกลางคือ สำนักงานคุณภาพทักษะออสเตรเลีย (Australian Skills Quality Author ASQA) ซึ่งทำงานร่วมกับสถาบันการศึกษา^{๑๑}

❖ ระบบการสอบเทียบ

การสอบเทียบ^{๑๒} คือ การสอบในหลักสูตรอื่น ๆ ที่มีระดับเดียวกับกับหลักสูตรมาตรฐาน เช่น การสอบเทียบวุฒิ ม.๖ ในหลักสูตรของประเทศอื่นมาเทียบกับวุฒิ ม.๖ ในหลักสูตรของไทย เพื่อนำวุฒิจากการสอบเทียบไปยื่นเข้ามหาวิทยาลัย ยอมรับจากสถาบันการศึกษาทั่วโลก มี ๓ ระบบ ดังนี้

๑) GED (General Educational Development Test) เป็นระบบสอบเทียบวุฒิระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในระบบของสหรัฐอเมริกา โดยหากสอบผ่านจะสามารถนำผลสอบไปเทียบวุฒิ ม.๖ เพื่อนำไปใช้ยื่นเข้ามหาวิทยาลัยทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศได้ โดยที่ไม่ต้องเรียน ม.ปลาย ๓ ปี ทั้งนี้ การสอบจะมี ๔ รายวิชา คือ ๑. คณิตศาสตร์ ๒. ภาษาอังกฤษ ๓. สังคมศึกษา และ ๔. วิทยาศาสตร์

^{๑๐} สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๖๖). รูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต(พิมพ์ครั้งที่ ๑). บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด

^{๑๑} สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๖๖). รูปแบบของหน่วยงานกลางและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต(พิมพ์ครั้งที่ ๑). บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด

^{๑๒} บทความ ระบบสอบเทียบในประเทศไทย . ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๖ . <https://www.houseofgriffin.com>

๒) IGCSE (International General Certificate of Secondary Education)

เป็นระบบการสอบเทียบวุฒิมัธยมศึกษาตอนปลายโดยระบบของทางอังกฤษ ซึ่งการสอบนี้ถือเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ โดยส่วนใหญ่ในโรงเรียนนานาชาติจะมีการสอนหลักสูตร IGCSE อยู่แล้ว หากสอบผ่านก็จะทำให้ได้รับวุฒิการศึกษาเทียบเท่า ม.๔ ในไทย โดยหากเรียนจบหลักสูตร IGCSE แล้ว เราสามารถไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ เช่น AS, A Level, IB หรือเพื่อไปศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัย โดยผู้เข้าสอบสามารถเลือกสอบ จำนวน ๕ วิชา โดยสามารถเลือกสอบได้ตามความถนัดและความสามารถ ทั้งนี้ จะมีการแบ่ง ๖ กลุ่มวิชา คือ กลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ กลุ่มวิชาทักษะวิชาชีพ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชาภาษาศาสตร์ กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์

๓) A-Level (Advanced Subsidiary) มาจาก Advanced Level General Certificate of Secondary Education เป็นหลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของประเทศอังกฤษ ซึ่งสามารถเรียนและสอบได้เทียบเท่ากับวุฒิการศึกษา ม.๖ ของประเทศไทย เหมาะสำหรับนักเรียนที่มีอายุช่วง ๑๖-๑๙ ปี ที่ต้องการเรียนต่อจากระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ระดับอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัย โดยใช้เวลาเรียนทั้งหมด ๒ ปี ระดับการสอบ A-LEVEL แบ่งได้เป็น ๒ ระดับ คือ AS Examination และ A๒ Examination มี ๕ กลุ่มวิชา กล่าวคือ กลุ่มวิชาภาษา กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ และกลุ่มวิชาทักษะวิชาชีพ

๔) การสอบวัดผลภาษาอังกฤษโดยเอกชน เช่น TOEIC หรือ TOEFL TOEIC (Test of English for International Communication) คือการทดสอบวัดระดับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารทางธุรกิจและในชีวิตประจำวันสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาอังกฤษ TOEFL (Test of English as a Foreign Language) คือการสอบวัดระดับภาษาอังกฤษสำหรับผู้ที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาประจำชาติ โดยใช้มาตรฐานภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน เหมาะกับผู้ที่ศึกษาต่อในอเมริกันหรือผู้ที่ต้องทำงานในองค์กรต่างชาติ โดย TCAS ในปัจจุบันบางมหาวิทยาลัยก็ได้มีการนำคะแนนภาษาอังกฤษมาใช้ประกอบยื่นรอบ Portfolio กันบ้างแล้ว

ข้อสังเกต

การสอบ TOEIC และ TOEFL มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงและสถานที่สอบมีไม่ทั่วถึง

ข้อเสนอหน่วยงานผู้รับผิดชอบ

กรมส่งเสริมการเรียนรู้ การสอบเทียบวัดระดับความรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้สามารถเข้ารับการทดสอบและประเมินเพื่อให้ได้รับวุฒิการศึกษาในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายได้โดยไม่ต้องเสียเวลาเรียน ประหยัดเวลา และประหยัดค่าใช้จ่าย โดยจัดสอบในรูปแบบดิจิทัล

สรุปภาพรวมข้อคิดเห็นจากการประชุม การขับเคลื่อนกฎหมายเพื่อยกระดับการศึกษาเท่าเทียม

ตามที่สำนักพัฒนากฎหมายการศึกษาได้ดำเนินการจัดประชุมขับเคลื่อนกฎหมายเพื่อยกระดับการศึกษาเท่าเทียม เพื่อสร้างความรับรู้ความเข้าใจร่วมกันระหว่างบุคลากรภายในสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ผู้จัดทำและเสนอแนวทางรองรับการยกระดับการศึกษาเท่าเทียมตามกลไกที่ร่างกฎหมายกำหนด อันจะเป็นฐานข้อมูลสำคัญในการต่อยอดเพื่อกำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนการศึกษาของประเทศให้เกิดความเท่าเทียม มีระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่น สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศและพร้อมตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต

ครั้งที่ ๑ การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การขับเคลื่อนกฎหมายเพื่อยกระดับการศึกษาเท่าเทียม ในวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๘ ณ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ครั้งที่ ๒ การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การกำหนดแนวทางขับเคลื่อนกฎหมายเพื่อยกระดับการศึกษาเท่าเทียมสู่การปฏิบัติ ในวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๘ ณ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ครั้งที่ ๓ การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การขับเคลื่อนกฎหมายเพื่อยกระดับการศึกษาเท่าเทียม ในวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๘ ณ โรงแรมอัสวิน แกรนด์ คอนเวนชัน กรุงเทพมหานคร

ครั้งที่ ๔ การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง แนวทางการจัดทำกฎหมายลำดับรองเพื่อรองรับการขับเคลื่อนกฎหมายการศึกษาเท่าเทียม ในวันที่ ๒-๔ กรกฎาคม ๒๕๖๘ ณ โรงแรมริเจนท์ ชะอำ บีช รีสอร์ท จังหวัดเพชรบุรี

ครั้งที่ ๕ การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนากฎหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ในวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๘ ณ โรงแรมเฮลท์แลนด์ รีสอร์ท แอนด์ สปา พัทยา จังหวัดชลบุรี

สามารถสรุปภาพรวมข้อคิดเห็นจากการประชุม โดยมีรายละเอียดสาระสำคัญ ดังนี้

๑. แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา จำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยที่สำคัญ ๒ ประการ ได้แก่

ประการที่ ๑ การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา โดยการจัดทำระบบแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา เพิ่มช่องทางในการเรียนรู้ และโอกาสในการเข้าถึงระบบการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยที่ต้องให้ความสำคัญในการสร้างแพลตฟอร์มทางการเรียนรู้ที่ต้องมีความเฉพาะเหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนแต่ละประเภท ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้เรียนทั่วไป กลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษ และกลุ่มผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางกายในด้านต่าง ๆ ตลอดจนมีการเติมเต็มด้วยการสนับสนุนทางด้านปัจจัยทางทรัพยากรสื่อเทคโนโลยี เพื่อมิให้เป็นอุปสรรคที่จะเพิ่มความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาแก่ผู้เรียน และต้องสร้างทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างฉลาดรู้ โดยผู้เรียนรู้เท่าทันและสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

ประการที่ ๒ การใช้เทคโนโลยีเพื่อประโยชน์ในการติดตามการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ เป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ในการติดตามและพัฒนาระบบการศึกษา ด้วยกลไกระบบฐานข้อมูลทางการศึกษาที่จะติดตามนำเด็กที่หลุดจากระบบการศึกษาเข้ามาในระบบการศึกษา (Dropout Warning) และเก็บสะสมข้อมูลทางการศึกษาของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ อันจะสามารถต่อยอดสู่การจัดทำเป็นแฟ้มสะสมผลการเรียน (E-Portfolio) และสร้างฐานข้อมูลการเรียนรู้ตลอดชีวิตของแต่ละบุคคล ที่เชื่อมโยงกับระบบเลขบัตรประชาชนได้

๒. แนวทางการสร้างระบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในระบบการศึกษาปัจจุบันและอนาคต เนื่องด้วย การศึกษาไม่ได้จำกัดภายในห้องเรียนเท่านั้น ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้และพัฒนาได้ตลอดชีวิต ฉะนั้น การนำระบบธนาคารหน่วยกิต ที่สามารถสะสมหรือเทียบโอนผลการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ รวมทั้ง ระบบการเทียบสมรรถนะ เพื่อให้ได้รับคุณวุฒิการศึกษา มาเป็นตัวสนับสนุนให้ระบบการศึกษาเกิดความยืดหยุ่น จะสามารถสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาให้เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม การดำเนินการจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กลไกสามารถรองรับผู้เรียนได้ทุกกลุ่มเป้าหมาย ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษา รวมทั้งวัยทำงานและประชาชนได้

๓. แนวทางการสนับสนุนการสร้างความเท่าเทียมกันทางการศึกษาด้านอื่น ๆ หลักสำคัญที่ต้องดำเนินการ คือแนวทางสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาระบบการอุดหนุนที่ชัดเจน ทั้งในส่วนของ รายการค่าใช้จ่าย รวมทั้งกลุ่มคนที่ได้รับการสนับสนุน เพื่อประโยชน์ที่จะลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และสร้างโอกาสในการเข้าถึงระบบการศึกษาได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ จำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยร่วมอื่นที่จะส่งผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา อาทิ ขนาด สังกัด และที่ตั้งของสถานศึกษา และรายได้ของครอบครัวผู้เรียนด้วย เพื่อที่จะสามารถขับเคลื่อนเพื่อยกระดับการศึกษาเท่าเทียมได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอและองค์ความรู้ในการขับเคลื่อนกฎหมายเพื่อยกระดับการศึกษาที่เท่าเทียม

แนวทางดำเนินการรองรับขับเคลื่อนการศึกษาเท่าเทียม

จากการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ดำเนินการจัดทำแนวทางการดำเนินการในการรองรับการขับเคลื่อนการศึกษาเท่าเทียม เพื่อประกอบเป็นข้อเสนอและองค์ความรู้ในการขับเคลื่อนกฎหมายเพื่อยกระดับการศึกษาที่เท่าเทียมสู่การปฏิบัติ โดยจำแนกแนวทางการดำเนินการตามกลุ่มเป้าหมายทั้ง ๓ ประเภท ได้แก่ ผู้เรียนทั่วไป ผู้เรียนนอกระบบการศึกษา และผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อให้ครอบคลุมผู้เรียนในทุกระดับทุกประเภทการศึกษา ตลอดจนคำนึงถึงกรณีผู้เรียนที่ต้องการเทียบโอนความรู้/ประสบการณ์ และกรณีประชาชนผู้ที่ต้องการศึกษา อบรม และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยนำกลไกหลัก กล่าวคือ การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการศึกษา การสร้างระบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นต่อเนื่องตลอดชีวิต และกลไกสนับสนุนด้านทรัพยากรทางการศึกษา เข้ามาร่วมขับเคลื่อนการดำเนินการสร้างความเท่าเทียมกันทางการศึกษาของผู้เรียนในแต่ละกลุ่มเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม โดยมุ่งเน้นสนับสนุนทรัพยากรการศึกษาในส่วนของการบริหารจัดการ หลักสูตร ระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รวมถึงอุปกรณ์/สื่อเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าถึงระบบการศึกษาได้

ข้อเสนอด้านกฎหมาย

๑) การจัดการผ่านระบบเทคโนโลยี

ก่อนที่จะมีการร่างกฎหมายควรมีการกำหนดหลักการและรูปแบบหรือวิธีการที่จะถือปฏิบัติ โดยเน้นที่กระบวนการปฏิบัติของผู้มีส่วนได้เสีย กำหนดรูปแบบเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ให้ชัดเจน เหมาะสม ตามบริบท และมีการสนับสนุนอุปกรณ์สำหรับผู้เรียนที่ขาดแคลน และมีหลักเกณฑ์การประกันคุณภาพ การศึกษาในระบบดิจิทัลสำหรับผู้รับผิดชอบที่ต้องทำสื่อการสอนบนระบบออนไลน์

๒) ธนาคารหน่วยกิต

เนื่องด้วย ระบบธนาคารหน่วยกิตมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลากหลายไม่เพียงเฉพาะ ในกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น ดังนั้น การกำหนดข้อกำหนดมาใช้บังคับควรกำหนดให้ครอบคลุม ภาพการดำเนินงานของทั้งระบบ โดยอาจกำหนดให้มีหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบโดยตรง ในการประสานงาน กับต้นสังกัดที่ดูแลเรื่องนี้ การกำหนดการบังคับใช้ การกำหนดบทบาทผู้เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน สามารถนำไปสู่ การปฏิบัติได้

๓) ระบบการสอบเทียบ

ควรมีเป็นประกาศหลักเกณฑ์การสอบเทียบระหว่างสถานศึกษาแต่ละแห่ง และแต่ละระดับการศึกษา เพื่อที่จะสามารถจัดทำหลักสูตรเพื่อให้มีมาตรฐานการเทียบโอนหลักสูตรและประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนจะได้เทียบโอนอย่างถูกต้องและส่งเสริมให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนได้ เสียมีส่วนร่วมในการออกแบบและจัดการศึกษาได้

๔) ระบบฐานข้อมูลในการติดตามผู้เรียน

ระบบฐานข้อมูลทางการศึกษาถือเป็นเรื่องสำคัญ นอกจากจำเป็นในการเชื่อมโยงข้อมูลทางการศึกษา ต่อเนื่องถึงข้อมูลในการทำงานแล้ว ยังมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการติดตามผู้เรียนที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงระบบ การศึกษา หรือหลุดออกจากระบบการศึกษา ให้สามารถมีโอกาสเข้ารับการศึกษาได้ ทั้งนี้ ระบบฐานข้อมูลที่มี ประสิทธิภาพต้องสามารถสร้างความน่าเชื่อถือในฐานข้อมูล มีความเชื่อมโยง ถูกต้อง และทันเวลา (Update and Real Time) เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำผลการประมวลข้อมูลไปใช้ดำเนินการและอ้างอิง ได้อย่างเหมาะสม

๕) การสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา

ควรกำหนดให้มีความชัดเจนในแหล่งที่มาของงบประมาณ เพื่อให้สามารถสนับสนุนงบประมาณ ได้อย่างต่อเนื่อง และกำหนดให้มีกฎหมายรองรับการใช้จ่ายงบประมาณที่ยืดหยุ่นและไม่ซับซ้อน เพื่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา

๖) การบังคับใช้นโยบายและกฎหมายที่มีประสิทธิภาพ

แนวนโยบายที่มีเสถียรภาพจะสามารถต่อยอดเพื่อนำไปสู่การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพได้ ฉะนั้น ในการกำหนดหรือเสนอนโยบายทางด้านการศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการคิดวิเคราะห์ข้อเท็จจริงและ

องค์ประกอบอย่างรอบด้าน เพื่อให้เห็นถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เนื่องจากกฎหมายด้านการศึกษาเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริม จึงไม่ได้มีบทลงโทษอย่างชัดเจนกรณีหากไม่มีการปฏิบัติตาม ด้วยเหตุนี้ ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการศึกษาจึงควรชัดเจน ครอบคลุมทุกบริบทการจัดการศึกษา เพื่อจูงใจให้เกิดความร่วมมือและเห็นความสำคัญในการดำเนินการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในทางปฏิบัติและส่งผลสำคัญต่อการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

แผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรองเพื่อขับเคลื่อนการจัดการศึกษาที่เท่าเทียม

ร่างพระบัญญัติการศึกษาเท่าเทียม พ.ศ. ถือเป็นกฎหมายสำคัญที่สร้างโอกาสและคุณภาพการจัดการศึกษาและการเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียม สร้างความร่วมมือกันในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา อันนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมกันระหว่างการเรียนการสอนในเขตชนบทและเขตเมือง

๑. แผนการจัดทำกฎหมายลำดับรองที่ออกตามพระราชบัญญัติการศึกษาเท่าเทียม พ.ศ. จำนวน ๓ ฉบับ ที่ออกโดยกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย

๑.๑ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือโดยวิธีการอื่นใดนอกสถานศึกษา พ.ศ.

- อาศัยอำนาจตาม มาตรา ๗ วรรคสอง กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับเงื่อนไขและวิธีการให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือโดยวิธีการอื่นใดนอกสถานศึกษา

๑.๒ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดความเท่าเทียม พ.ศ.

๑.๓ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขให้สถานศึกษาจัดการศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่แตกต่างจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.

๒. แผนการจัดทำกฎหมายลำดับรองที่ออกตามพระราชบัญญัติการศึกษาเท่าเทียม พ.ศ. จำนวน ๓ ฉบับ ที่ออกโดยกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประกอบด้วย

๒.๑ ประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือโดยวิธีการอื่นใดนอกสถานศึกษา พ.ศ.

๒.๒ ประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดความเท่าเทียม พ.ศ.

๒.๓ ประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขให้สถานศึกษาจัดการศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่แตกต่างจากมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ.

แผนการขับเคลื่อนร่างกฎหมายว่าด้วยการศึกษาเท่าเทียม

ข้อเท็จจริง รมว.ศธ. เห็นชอบเสนอร่าง พ.ร.บ. การศึกษาเท่าเทียม พ.ศ. เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๘

ระ ย ะ ก า ร ขับเคลื่อน	แผนการดำเนินการ
ระยะแรก (สร้างองค์ ความรู้)	<div style="background-color: #e8f5e9; padding: 2px;">เป้าหมาย</div> สร้างความรับรู้ภายใน สกศ. และเตรียมองค์ความรู้ศึกษาความเป็นไปได้ในกรณี สกศ. ได้รับมอบให้เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ/หน่วยเชื่อมโยงการจัดศึกษาเท่าเทียม <div style="background-color: #ffe0b2; padding: 2px;">การดำเนินการ</div> ๑) สื่อสารสาระสำคัญในร่างกฎหมายการศึกษาเท่าเทียม ๒) เชื่อมโยงองค์ความรู้ภายในองค์กร ใน ๔ กลไกการจัดการศึกษาเท่าเทียม <div style="background-color: #e0e0e0; padding: 2px;">กรอบระยะเวลา</div> ระยะเวลา ๑ เดือน
ระยะสอง (สร้างความ เข้าใจร่วมกัน)	<div style="background-color: #e8f5e9; padding: 2px;">เป้าหมาย</div> สร้างความเข้าใจในการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภายนอกที่จัดการศึกษา โดยเฉพาะในส่วน ศธ. และ อว. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบกฎหมายฉบับนี้ร่วมกัน <div style="background-color: #ffe0b2; padding: 2px;">การดำเนินการ</div> ๑) ศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๒) พิจารณามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนมาตรการเชิงนโยบายที่หน่วยงานภายนอกมีการดำเนินการ <div style="background-color: #e0e0e0; padding: 2px;">กรอบระยะเวลา</div> ระยะเวลา ๑ เดือน
ระยะสาม (เตรียมการ กรณีกฎหมาย มีผลใช้บังคับ)	<div style="background-color: #e8f5e9; padding: 2px;">เป้าหมาย</div> ดำเนินการเพื่อให้มาตรการทางกฎหมายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม <div style="background-color: #ffe0b2; padding: 2px;">การดำเนินการ</div> ๑) การจัดทำกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้อง ๒) สร้างความเข้าใจร่วมกันแก่ประชาชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้เสีย <div style="background-color: #e0e0e0; padding: 2px;">กรอบระยะเวลา</div> ระยะเวลา ๓ เดือน

หมายเหตุ ระยะที่ ๓ ดำเนินการเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว

แผนภาพรวมการขับเคลื่อนกฎหมายว่าด้วยการจัดการศึกษาเท่าเทียม ในระยะที่สอง เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภายนอกที่จัดการศึกษา รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษา เพื่อศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งพิจารณามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนมาตรการเชิงนโยบายที่หน่วยงานภายนอกได้ดำเนินการในปัจจุบัน ทั้งนี้ ได้จัดทำกรอบแนวคิดในภาพรวมเพื่อต่อยอดการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสำหรับการพัฒนากลไกและสร้างแนวทางรองรับการขับเคลื่อนกฎหมายเพื่อยกระดับการศึกษาเท่าเทียมต่อไป รายละเอียดตามภาพแนบท้าย

ภาพรวมการขับเคลื่อนกฎหมายว่าด้วยการจัดการศึกษาเท่าเทียม

เป้าหมาย “การศึกษาเท่าเทียม”

- เรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา ลดความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมกันระหว่างการเรียนการสอนในเขตชนบทและเขตเมือง การศึกษาในอนาคตไม่ได้จำกัดภายในห้องเรียนเท่านั้น เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตลอดชีวิต
- สร้างโอกาสทางการศึกษา ทั้งด้านคุณภาพและโอกาสในการเข้าถึงระบบการศึกษา

กลุ่มเป้าหมาย

- ๑) ผู้เรียนที่อยู่ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย
- ๒) ผู้เรียนทุกระดับการศึกษา ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษา

กลไกการดำเนินการ

ภาคผนวก

ร่างพระบัญญัติ
การศึกษาเท่าเทียม

พ.ศ.

.....
.....
.....

.....
หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาเท่าเทียม

เหตุผล

โดยที่ในปัจจุบันการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษายังมีความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมกันระหว่างการเรียนการสอนในเขตชนบทและเขตเมือง โดยผู้เรียนในเขตชนบทจะขาดแคลนทั้งครูที่มีคุณภาพ สถานที่และอุปกรณ์การเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนในเขตชนบทไม่สามารถแข่งขันกับผู้เรียนในเขตเมืองได้ ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้ประเทศไทยขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพเพราะเหตุแห่งความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องดังกล่าว การทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกที่และทุกเวลา จึงเป็นเรื่องที่สำคัญซึ่งจะต้องดำเนินการผ่านระบบระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งในระดับสถานศึกษา และกระทรวงที่รับผิดชอบ อันจะทำให้ผู้เรียนในทุกระดับพัฒนาตนเองไปเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของประเทศ อันจะนำไปสู่ความก้าวหน้าของประเทศในอนาคตและทัดเทียมกับนานาชาติ จึงจำเป็นต้องให้กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ร่วมมือกันส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยให้สามารถดำเนินการจัดตั้งธนาคารหน่วยกิต การสอบเทียบ แพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์ การให้ปริญญาบัตร ประกาศนียบัตร หรือวุฒิปัตร การเทียบโอนหน่วยกิต และผลการศึกษารับรองและให้วุฒิปัตรทักษะ และเพิ่มสะสมผลการเรียนรู้

หมวด ๑

บททั่วไป

.....

มาตรา ๕ การจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัยไม่ว่าจะเป็นระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และทั่วถึงโดยประชาชนจะต้องมีความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าประชาชนจะอาศัยในเขตเมืองหรือเขตชนบท

มาตรา ๖ กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จะต้องส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕ โดยต้องจัดให้มีทรัพยากรอย่างเพียงพอเพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการในเรื่องดังกล่าวได้

หมวด ๒

การจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

.....

มาตรา ๗ สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือโดยวิธีการอื่นใดนอกสถานศึกษาได้

การจัดการศึกษาตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีแต่ละกระทรวงประกาศกำหนด

การจัดการศึกษานอกจากที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในเรื่องระบบการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

มาตรา ๘ ให้กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมร่วมดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) จัดการศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษา

(๒) จัดตั้งและบริหารธนาคารหน่วยกิต

(๓) จัดตั้งและบริหารระบบการสอบเทียบ

(๔) จัดทำและบริหารแพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์

(๕) ให้ปริญญาบัตร ประกาศนียบัตร หรือวุฒิบัตรแก่บุคคลผู้จบการศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

(๖) ดูแลและบริหารการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษาทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา

(๗) จัดให้มีการรับรองและให้วุฒิบัตรรับรองทักษะ

(๘) จัดให้มีเพิ่มสะสมผลการเรียน

หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขตามวรรคแรก ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีแต่ละกระทรวง ประกาศกำหนด

การบริหารและการจัดการศึกษานอกจากที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในเรื่องการบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

มาตรา ๙ กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม อาจจัดการศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่แตกต่างจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือมาตรฐานอุดมศึกษาแล้วแต่กรณีได้ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีแต่ละกระทรวงประกาศ กำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

บทเฉพาะกาล

.....

มาตรา ๑๐ บรรดาข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ เกี่ยวกับการจัดการการศึกษาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศรวมทั้งธนาคารหน่วยกิต ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปจนกว่าจะมีการออกกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศ ที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

การดำเนินการออกกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศตามวรรคหนึ่งให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ ให้รัฐมนตรีรายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุป

สาระสำคัญของร่างพระบัญญัติการศึกษาเท่าเทียม พ.ศ.

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ขอเสนอร่างพระบัญญัติการศึกษาเท่าเทียมพ.ศ. ต่อสภาผู้แทนราษฎร และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระบัญญัติการศึกษาเท่าเทียม พ.ศ. ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระบัญญัติต่อที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา

โดยที่ในปัจจุบันการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษายังมีความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมกันระหว่างการเรียนการสอนในเขตชนบทและเขตเมือง โดยผู้เรียนในเขตชนบทจะขาดแคลนทั้งครูที่มีคุณภาพ สถานที่และอุปกรณ์การเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนในเขตชนบทไม่สามารถแข่งขันกับผู้เรียนในเขตเมืองได้ ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้ประเทศไทยขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพเพราะเหตุแห่งความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องดังกล่าว การทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกที่และทุกเวลา จึงเป็นเรื่องที่สำคัญซึ่งจะต้องดำเนินการผ่านระบบระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งในระดับสถานศึกษา และกระทรวงที่รับผิดชอบ โดยกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ร่วมมือกันส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยให้สามารถดำเนินการจัดตั้งธนาคารหน่วยกิต การสอบเทียบ แพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์ การให้ปริญญาบัตร ประกาศนียบัตร หรือวุฒิบัตร การเทียบโอนหน่วยกิต และผลการศึกษา การรับรองและให้วุฒิบัตรทักษะ และเพิ่มสะสมผลการเรียนรู้ จึงจำเป็นต้องเสนอร่างพระบัญญัติต่อที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา

๒. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระบัญญัติ

โดยที่มาตรา ๕๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา ยกกระดับคุณภาพการศึกษา สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ประกอบกับมาตรา ๒๕๘ จ. ด้านการศึกษา (๔) กำหนดให้ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัด และปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่น

๓.สาระสำคัญของร่างพระบัญญัติ

ร่างพระบัญญัติการศึกษาเท่าเทียม พ.ศ. แบ่งออกเป็น ๒ หมวด และบทเฉพาะกาลรวมจำนวน ๑๐ มาตรา มีสาระสำคัญสรุปได้ ดังต่อไปนี้

๓.๑ บทนิยาม (ร่างมาตรา ๓)

- (๑) “การศึกษา” หมายความว่า การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ
- (๒) “การจัดการศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ” หมายความว่า การจัดการการศึกษาที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามเป้าหมายของหลักสูตรและรายวิชา
- (๓) “ธนาคารหน่วยกิต” หมายความว่า ระบบทะเบียนสะสมหน่วยกิตและกลไกการเทียบโอนผลการเรียนที่ได้จากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย หรือผลลัพธ์การเรียนรู้ ที่ได้จากการศึกษา การฝึกอบรม การรับรองมาตรฐานอาชีพหรือการสะสมประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการฝึกปฏิบัติหรือการเรียนรู้จริงในที่ทำงานระหว่างการศึกษาหรือการประกอบอาชีพและสามารถเทียบโอนหน่วยกิตระหว่างสถานศึกษาได้
- (๔) “สถานศึกษา” หมายความว่า สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

๓.๒ หมวด ๑ บททั่วไป (ร่างมาตรา ๕ ถึงร่างมาตรา ๖)

- (๑) เน้นให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานการอาชีวศึกษาจนถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ต้องดำเนินการต่อประชาชนอย่างทั่วถึง เสมอภาค และเท่าเทียม ทั้งในเขตเมือง และเขตชนบท (มาตรา ๕)
- (๒) เน้นให้กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ต้องส่งเสริมสถานศึกษาโดยจัดให้มีทรัพยากรอย่างเพียงพอเพื่อให้สามารถดำเนินการตามมาตรา ๕ ได้ (มาตรา ๖)

๓.๓ หมวด ๒ การจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน (ร่างมาตรา ๗ ถึงร่างมาตรา ๙)

- (๑) กำหนดให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือโดยใช้วิธีการอื่นภายนอกสถานศึกษาได้ โดยต้องยึดตามระบบการศึกษาที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ
- (๒) กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมร่วมกันดำเนินการ ดังนี้
 - (๒.๑) จัดการศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษาและการศึกษาอุดมศึกษา

- (๒.๒) จัดตั้งและบริหารธนาคารหน่วยกิต
- (๒.๓) จัดตั้งและบริหารระบบการสอบเทียบ
- (๒.๔) จัดทำและบริหารแพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์
- (๒.๕) การให้ปริญญาบัตร ประกาศนียบัตร หรือวุฒิบัตรแก่บุคคลผู้จบการศึกษา

ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

(๒.๖) ดูแลและบริหารการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษาทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานการอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา

(๒.๗) จัดให้มีการรับรองและให้วุฒิบัตรรับรองทักษะ

(๒.๘) จัดให้มีแฟ้มสะสมผลการเรียน

(๓) อนุโลมให้กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมอาจจัดการศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่แตกต่างจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือมาตรฐานอุดมศึกษาแล้วแต่กรณีได้

๓.๔ บทเฉพาะกาล (ร่างมาตรา ๑๐)

อนุโลมให้ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ ที่เกี่ยวกับการจัดการการศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบธนาคารหน่วยกิต ที่ใช้บังคับอยู่ ให้สามารถใช้อำนาจต่อไปจนกว่าจะมีการออกกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศ ที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้

๔. ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ

กฎหมายฉบับนี้จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษา และความไม่เท่าเทียมกันระหว่างการเรียนการสอนในเขตชนบทและเขตเมือง ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกที่และทุกเวลา ลดปัญหาการขาดแคลนครูที่มีคุณภาพ รวมทั้งสถานที่และอุปกรณ์การเรียนการสอน ประชาชนทุกระดับได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ และได้รับการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยผู้เรียนทุกระดับสามารถพัฒนาตนเองไปเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของประเทศ อันจะนำไปสู่ความก้าวหน้าของประเทศในอนาคตและทัดเทียมกับนานาชาติ

สรุปการประชุม และภาพประกอบการประชุม

ครั้งที่ ๑ การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การขับเคลื่อนกฎหมายเพื่อยกระดับการศึกษาเท่าเทียม ในวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๘ ณ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๘ รศ.ดร.ประวิต เอราวรรณ์ เลขาธิการสภาการศึกษา เป็นประธานการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การขับเคลื่อนกฎหมายเพื่อยกระดับการศึกษาเท่าเทียม โดยมีนายเนติ รัตนากร ผู้อำนวยการสำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา พร้อมด้วยผู้บริหาร ข้าราชการและบุคลากรสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเข้าร่วมประชุม ณ ห้องประชุมกำแพง พลาญกูร สกศ.

รศ.ดร.ประวิต กล่าวว่า ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาเท่าเทียม พ.ศ. การขับเคลื่อนกฎหมายเพื่อยกระดับการศึกษาเท่าเทียม เกิดขึ้นจากเจตนารมณ์ตามนโยบายที่ต้องการลดความเหลื่อมล้ำระหว่างการเรียนการสอนในเขตชนบทและเขตเมือง เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการศึกษาที่เท่าเทียม ซึ่งเดิมระบบการศึกษามีเพียงรูปแบบการศึกษาตามระดับชั้นการเรียนปกติ แต่ร่างกฎหมายฉบับนี้จะสร้างการศึกษาในอีกรูปแบบหนึ่ง นั่นคือ การเรียนรู้จากการทำงาน จากประสบการณ์ จากองค์ความรู้ที่ได้ และนำมาสะสมเป็นหน่วยกิต และได้รับประกาศนียบัตร หรือวุฒิปัตร์ได้เลย ซึ่งหน่วยงานทุกภาคส่วน ต้องช่วยกันขับเคลื่อนเพื่อให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ

อย่างไรก็ตาม ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาเท่าเทียม พ.ศ. จัดทำขึ้นเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการขาดแคลนทางด้านทรัพยากรหรือบุคลากร การเข้าถึงการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งยังส่งเสริมให้มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดชีวิต โดยมี ๔ กลไกรองรับการศึกษาเท่าเทียม

๑) ส่งเสริมการจัดการศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงระบบการศึกษาของผู้เรียน ลดปัญหาด้านการขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษา และรองรับการให้ปริญญาบัตร ประกาศนียบัตรหรือวุฒิปัตร์รับรองทักษะแก่ผู้เรียนที่จบการศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

๒) ใช้กลไกธนาคารหน่วยกิตในการโอนผลการเรียนที่ได้จากการศึกษาทั้ง ๓ ระบบ หรือผลลัพธ์การเรียนรู้จากการศึกษา/อบรม/การสะสมประสบการณ์/การประกอบอาชีพ โดยสามารถเทียบโอนหน่วยกิตระหว่างสถานศึกษาได้

๓) จัดให้มีแฟ้มสะสมผลการเรียนรู้ผ่านระบบการติดตามข้อมูลเด็กอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการต่อยอดในสายอาชีพ

๔) จัดให้มีระบบการสอบเทียบเพื่อเพิ่มทางเลือกให้กับผู้เรียนในการเปลี่ยนรูปแบบการศึกษาระหว่างการศึกษาขั้นพื้นฐานหรืออาชีวศึกษา ตลอดจนอุดมศึกษา

นอกจากนี้ การรับฟังความคิดเห็นแนวทางในการขับเคลื่อนร่างพระราชบัญญัติการศึกษาเท่าเทียม พ.ศ. โดยมีความเห็นที่น่าสนใจ เช่น การเพิ่มนิยามคำว่า “การศึกษาเท่าเทียม” ทบทวนคำว่า "การศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ" ว่าความหมายครอบคลุมกับสภาพการณ์ปัจจุบันหรือไม่ ดูแลการบริหารงบประมาณที่จะทำให้การเท่าเทียมเกิดขึ้นได้จริง ทบทวนเป้าหมายในการจัดทำร่างพ.ร.บ. เพื่อให้

มีความสอดคล้องกับพ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ข้อมูลการศึกษาที่เชื่อมโยงกันหมดโดยใช้หมายเลขประจำตัว ๑๓ หลัก โดยการประชุมในครั้งนี้จะเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจร่างพระราชบัญญัติการศึกษาเท่าเทียม พ.ศ. และนำข้อเสนอแนะที่ได้ไปประกอบแนวทางการขับเคลื่อนกฎหมายให้เกิดความเท่าเทียมในทางปฏิบัติต่อไป

ครั้งที่ ๒ การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การกำหนดแนวทางขับเคลื่อนกฎหมายเพื่อยกระดับการศึกษาเท่าเทียมสู่การปฏิบัติ ในวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๘ ณ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การกำหนดแนวทาง การขับเคลื่อนกฎหมายเพื่อยกระดับการศึกษาเท่าเทียมสู่การปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่แนวคิด และหลักการของร่างพระราชบัญญัติการศึกษาเท่าเทียมให้แก่บุคลากรภายในองค์กร ตลอดจนเปิดพื้นที่ในการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนกฎหมายดังกล่าวให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง อย่างมีประสิทธิภาพ

การประชุมครั้งนี้มีบุคลากรจากทุกสำนักของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเข้าร่วม และได้รับเกียรติจากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ ๓ ท่าน ได้แก่ รศ.ดร.นพ.ชัยเลิศ พิเชิตพรชัย ดร.สวัสดี ภูทอง และ ดร.ปัทมา วีรวานิช โดยมี นายธฤติ ประสานสอน รองเลขาธิการสภาการศึกษา เป็นประธานกล่าวเปิดงาน

เนื้อหาหลักของร่างพระราชบัญญัติการศึกษาเท่าเทียม มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ในทุกมิติ ภายใต้หลักการ “เรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา” (Anywhere Anytime) โดยเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมาย หลากหลายเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียม อาทิ ผู้พิการ ผู้มีฐานะยากจน ผู้สูงอายุ หรือแรงงานที่ต้องการ เรียนรู้เพิ่มเติมในช่วงวัยทำงาน ร่างกฎหมายนี้ยังสนับสนุนรูปแบบการศึกษาทางเลือก เช่น การเรียนรู้ด้วย ตนเอง การศึกษานอกระบบ และการเรียนรู้ผ่านระบบอาชีวศึกษาทางไกล หรือที่เรียกว่า Open Vocational Education

กฎหมายฉบับนี้ประกอบด้วยกลไกหลัก ๔ ประการ ได้แก่ (๑) การจัดการศึกษาผ่านเทคโนโลยี สารสนเทศ (๒) แฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ (e-Portfolio) (๓) การสอบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ (Equivalency Testing) และ (๔) ธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) เพื่อรองรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ เอื้อให้เกิดการโอนผลการเรียนรู้ระหว่างระบบการศึกษาได้อย่างคล่องตัว

รศ.ดร.นพ.ชัยเลิศ พิเชิตพรชัย เน้นความสำคัญของการพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้เรียนระดับประเทศ ซึ่งจะต้องมีความครอบคลุมและเชื่อถือได้ เพื่อใช้ในการวางแผนนโยบาย สนับสนุนการเรียนรู้ของ กลุ่มเปราะบาง และติดตามผู้ที่มีแนวโน้มจะหลุดจากระบบการศึกษา โดยเสนอให้จัดตั้ง “หน่วยเฉพาะกิจ ด้านสื่อการเรียนรู้” เพื่อผลิตสื่อที่เหมาะสมกับผู้เรียนเฉพาะกลุ่ม รวมถึงเสนอให้จัดตั้งระบบ “แจ้งเตือน ผู้หลุดออกจากระบบ” (Dropout Warning System) พร้อมผลักดันให้ e-Portfolio กลายเป็นระบบมาตรฐาน ระดับชาติที่สามารถใช้ร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ

ดร.สวัสดี ภูทอง ให้ความเห็นเชิงลึกในด้านการประเมินผลและระบบเทียบโอนความรู้ โดยเสนอว่า แนวทางของกฎหมายควรเน้นการประเมินสมรรถนะ (Competency Assessment) มากกว่าการวัดผลตาม เวลาเรียน พร้อมเสนอให้มีการจัดทำระบบสอบเทียบมาตรฐานกลางสำหรับผู้ที่เรียนรู้นอกระบบ เช่น กลุ่มแรงงานที่มีทักษะจากประสบการณ์การทำงาน นอกจากนี้ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการจัดระบบรับรอง การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Recognition of Prior Learning – RPL) การวัดผลควรเป็นแบบอิงหลักฐาน (evidence-based assessment) เพื่อให้สามารถรับรองผลลัพธ์ของการเรียนรู้ได้อย่างเป็นธรรมและโปร่งใส

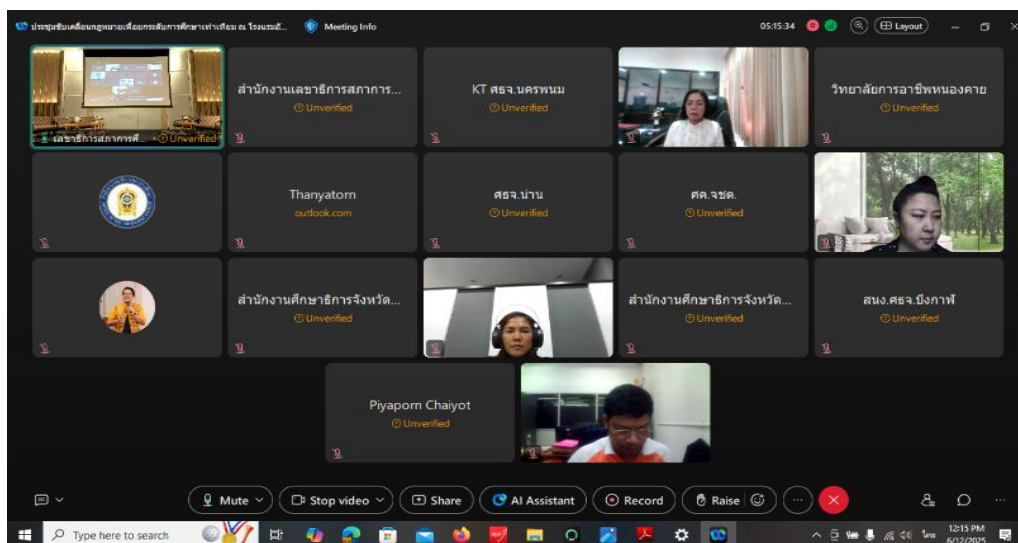
ทั้งนี้ยังสนับสนุนแนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) และการเรียนรู้ตามบริบทของท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและตอบโจทย์วิถีชีวิตของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

ดร.ปัทมา วีรวานิช เสนอให้ใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) เป็นเครื่องมือในการออกแบบกฎหมาย โดยเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจปัญหาและความต้องการของผู้เรียน (Pain Point และ Gain Point) แล้วจึงออกแบบกลไกที่ตอบสนองความเป็นจริงในเชิงปฏิบัติ โดยเฉพาะในบริบทของกลุ่มเป้าหมายพิเศษ เช่น ผู้สูงอายุ คนทำงาน หรือผู้ที่ไม่มีเวลาเรียนในระบบปกติ เธอเน้นความสำคัญของการพัฒนาระบบ Open Vocational Education และผลักดันแนวทางการโอนผลการเรียนรู้ข้ามระบบให้สามารถปฏิบัติได้จริง

ในเวทีเสวนา มีการยกกรณีศึกษาจากบุคคลที่ประสบความสำเร็จแม้ไม่มีวุฒิการศึกษาสูง เช่น นายสมชาย เจ้าของธุรกิจโตโยต้าที่จบแค่ระดับประถมศึกษาปีที่ ๒ และคุณแม่สุนีย์ เจ้าของโรงแรมระดับร้อยล้านที่จบ กศน. ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า หากมีระบบรองรับการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงอย่างเป็นทางการ ก็จะสามารถส่งเสริมศักยภาพของบุคคลได้อย่างมหาศาล

ผู้เข้าร่วมประชุมยังได้เสนอแนวทางเพิ่มเติมหลายประการ อาทิ การพัฒนาแพลตฟอร์มกลางเพื่อการเรียนรู้ระดับชาติที่บูรณาการข้อมูลจากหลายหน่วยงาน การใช้งบประมาณเฉพาะกิจเพื่อสนับสนุนกลุ่มด้อยโอกาส การเชื่อมโยงการศึกษาเข้ากับภาคชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก ตลอดจนการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อช่วยติดตามและวัดผลการเรียนรู้แบบเรียลไทม์

สรุป การประชุมครั้งนี้ถือเป็นก้าวสำคัญในการยกระดับแนวคิด “การศึกษาเท่าเทียม” ให้ก้าวข้ามข้อจำกัดทางโครงสร้าง โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลากหลายฝ่าย เพื่อนำไปสู่ระบบการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น ยุติธรรม และสามารถตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ ได้อย่างแท้จริง

ครั้งที่ ๓ การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การขับเคลื่อนกฎหมายเพื่อกระตักการศึกษาเท่าเทียม ในวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๘ ณ โรงแรมอัสวิน แกรนด์ คอนเวนชัน กรุงเทพมหานคร

ตามที่สำนักพัฒนากฎหมายการศึกษากำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การขับเคลื่อนกฎหมายเพื่อกระตักการศึกษาเท่าเทียมเมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๘ ณ โรงแรมอัสวิน แกรนด์ คอนเวนชัน กรุงเทพมหานคร เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และรับฟังความคิดเห็นแนวทางในการขับเคลื่อนกฎหมายเพื่อกระตักการศึกษาของประเทศให้เกิดความเท่าเทียม เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศและพร้อมตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต สามารถสรุปภาพรวมข้อคิดเห็นจากการประชุม โดยมีสาระสำคัญดังนี้

ภาพรวมการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันมุ่งเน้นแต่เพียงการพัฒนาการศึกษาที่เป็นหลักสูตรในระบบ จึงทำให้ขาดความคล่องตัวในการรองรับความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับปัจจุบันความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาของผู้เรียนที่มีอยู่ในระบบนั้นมีค่อนข้างมาก จึงมีความจำเป็นเพื่อที่จะดำเนินการให้มีการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น เพื่อให้เกิดการศึกษาและการเรียนรู้นอกห้องเรียนพร้อมกับการผลักดันให้เกิดนโยบายเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา (Anywhere Anytime) และตอบโจทย์ทุกช่วงวัย เพื่อสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา ๕๔ ที่ประชาชนต้องได้รับการศึกษาในระบบต่าง ๆ และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้กลไกดังต่อไปนี้ในการขับเคลื่อนให้เกิดการศึกษาที่เท่าเทียม

กลไกการนำเทคโนโลยีมาใช้จัดการศึกษา : เนื่องด้วยความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของโลกดิจิทัลทำให้เราสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการช่วยอำนวยความสะดวกและแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้มากขึ้น รวมไปถึงเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา โดยในช่วงหลายปีที่ผ่านมาจะมีคอร์สเรียนออนไลน์หลาย ๆ คอร์สเกิดขึ้นมา โดยเนื้อหาเองก็จะแปรผันไปตามความนิยมในช่วงนั้น ๆ อย่างปัจจุบันก็จะเป็นคอร์สเกี่ยวกับ AI หากนำเทคโนโลยีมาใช้กับระบบการศึกษาก็จะสามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำในเรื่องการเข้าถึงการศึกษาได้ เช่น ในประเทศจีนหากจะเรียนภาษาจีนกลางเด็กก็สามารถเรียนผ่านระบบออนไลน์กับอาจารย์ที่เก่งที่สุดในเรื่องนั้นได้เหมือน ๆ กัน ซึ่งก็คือเป็นอีกรูปแบบของความเท่าเทียม และในปัจจุบันเององค์ความรู้ก็ไม่ได้จำกัดเฉพาะแต่ในประเทศเท่านั้น และมีแต่จะขยายออกกว้างขึ้นเรื่อย ๆ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนบนระบบออนไลน์เพื่อบูรณาการศักยภาพการศึกษาของประเทศไทย

แต่ทั้งนี้การนำเทคโนโลยีมาใช้อาจต้องคำนึงถึงกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ด้วย เนื่องจากการจะเป็นการขยายความเหลื่อมล้ำให้มากขึ้นไปอีก ดังนั้น ก่อนที่จะมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการศึกษาอย่างเต็มรูปแบบ จึงจำเป็นที่จะต้องมึนโยบายหรือมาตรการที่ชัดเจนว่าจะสนับสนุนหรือช่วยเหลือเด็กกลุ่มนี้อย่างไร

กลไกการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น : เนื่องจากสภาวะปัจจุบันการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษานั้นมีค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ประกอบกับการที่บางอาชีพนั้นไม่ได้มีความจำเป็นที่จะต้องใช้วุฒิปริญญาตรี จึงเกิดคำถามว่ารายได้ที่ได้รับหลังจากเรียนจบจะคุ้มค่ากับภาระค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นระหว่างเรียนหรือไม่ ประกอบกับบริบทที่แตกต่างกันไปของเด็กแต่ละคน การศึกษาภาคบังคับจึงยังไม่ยืดหยุ่นพอที่จะตอบโจทย์สำหรับเด็กเหล่านั้น

ดังนั้น จึงสมควรที่จะดำเนินการออกแบบการศึกษาที่ยืดหยุ่นเพื่อให้เด็กเหล่านี้มีทางเลือกและความกล้าที่จะก้าวออกมาจากระบบการศึกษาปกติ

โดยระบบธนาคารหน่วยกิตเองก็เป็นสิ่งที่หลาย ๆ หน่วยงานพยายามที่จะผลักดันอยู่ตลอด โดยร่วมกับการรับรองความรู้จากศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ และภาคเอกชนเพื่อสร้างพื้นที่การเรียนรู้นอกเหนือจากในโรงเรียนและบันทึกผลการเรียน การอบรม หรือการฝึกอาชีพ ไว้ในแฟ้มสะสมผลการเรียนของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อให้สามารถนำไปใช้ยื่นสมัครงานได้ทุกที่ โดยในปัจจุบันก็มีหลายแห่งที่จัดการศึกษาในลักษณะนี้ แต่ไม่ได้รับการอุดหนุนรายหัวจากภาครัฐเนื่องจากยังไม่มีกฎหมายรองรับ และควรเพิ่มทางเลือกในการเข้าถึงการเรียนการสอนบนแพลตฟอร์มออนไลน์หรือโมบายสคูล โดยขอให้ กสทช. สนับสนุนในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของผู้เรียน โดยหลักสูตรในแพลตฟอร์มก็ไม่จำเป็นต้องจัดเฉพาะแต่ความรู้ที่เป็นหมวดวิชาในห้องเรียน แต่ให้มีการสอนทักษะอื่น ๆ ที่จะสามารถไปต่อยอดในการประกอบอาชีพหรือพัฒนาทักษะอื่น ๆ เพื่อให้เด็กได้ค้นพบตัวเองและสามารถแก้ปัญหาในชีวิตได้ ซึ่งเมื่อนำการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นโดยมีระบบธนาคารหน่วยกิตเป็นพื้นฐานประกอบการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ก็จะเป็นกลไกสำคัญที่จะสามารถเปลี่ยนระบบการศึกษาได้

แต่ทั้งนี้การนำระบบธนาคารหน่วยกิตมาใช้ในการเทียบโอนระหว่างสถานศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องการความร่วมมือหลายหน่วยงาน จึงควรมีหน่วยงานกลางเข้ามาทำหน้าที่ฐานข้อมูลผู้เรียน ออกคู่มือปฏิบัติ และปรับหลักสูตรให้เป็นมาตรฐานเพื่อให้เป็นที่ยอมรับระหว่างสถานศึกษาที่จะรับโอนหรือรับรองผู้เรียนที่ได้หน่วยกิตจากการเรียนหลักสูตรนั้น ๆ หรือได้รับการยอมรับจากภาคเอกชนในกรณีที่ต้องใช้เพื่อการทำงาน

กลไกการสนับสนุนทรัพยากรด้านการศึกษา : งานวิจัยที่ยูเนสโกทำร่วมกับ OECD แสดงให้เห็นว่าหากประเทศไทยที่ไม่มีการปรับเปลี่ยนการจัดสรรงบประมาณการศึกษาไปให้ตรงจุดจะมีอัตราการสูญเสีย GDP ถึง ๕% โดยประเทศไทยมีการจัดสรรงบประมาณจำนวนมากไปกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ในขณะเดียวกันประเทศไทยเองก็กำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ หรือแม้แต่กลุ่มอาชีพที่จำเป็นต้องพัฒนาทักษะให้มากขึ้นหรือเรียนรู้ทักษะใหม่ ก็ไม่มีการสนับสนุนจากภาครัฐในส่วนนี้ ซึ่งมีข้อเสนอว่าควรให้สิทธิอะไรบางอย่างกับคนกลุ่มนี้ด้วยเช่น การสิทธิในการอบรมพัฒนาฝีมือในสายอาชีพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เป็นต้น

และการสนับสนุนงบประมาณแก่สถานศึกษานอกจากจะสนับสนุนแบบรายหัวแล้ว ก็อยากให้มีการสนับสนุนในเรื่องค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมที่โรงเรียนต้องรับภาระเป็นประจำด้วย อย่างเช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า เพื่อเป็นการลดภาระและความกังวลการบริหารการเงินของบุคลากร เพื่อที่บุคลากรจะได้ใช้เวลาในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้เต็มที่

นอกจากนี้ การยุบเพื่อควบรวมโรงเรียนเล็กที่มีอยู่จำนวนมากก็จะสามารถช่วยลดภาระทางงบประมาณได้จำนวนมาก แต่ทั้งนี้ก็ยังมีความท้าทายที่ต้องแก้ไขตามมา เช่น การเดินทางของเด็กในหลายพื้นที่ที่การคมนาคมไม่สะดวก ความกังวลของผู้ปกครองที่ต้องให้เด็กเล็กเดินทางออกไปเรียนนอกเขตชุมชน เป็นต้น

ครั้งที่ ๔ การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง แนวทางการจัดทำกฎหมายลำดับรองเพื่อรองรับ การขับเคลื่อนกฎหมายการศึกษาเท่าเทียม ในวันที่ ๒-๔ กรกฎาคม ๒๕๖๘ ณ โรงแรมริเจนท์ ชะอำ บีช รีสอร์ท จังหวัดเพชรบุรี

เมื่อวันที่ ๒-๔ กรกฎาคม ๒๕๖๘ กลุ่มวินิจัยและพัฒนากฎหมาย สำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา ได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง แนวทางการจัดทำกฎหมายลำดับรองเพื่อรองรับการขับเคลื่อนกฎหมาย การศึกษาเท่าเทียม เพื่อรับฟังความคิดเห็นแนวทางการจัดทำกฎหมายลำดับรองเพื่อรองรับการขับเคลื่อน กฎหมายการศึกษาเท่าเทียม โดยสามารถสรุปประเด็นที่ได้จากการประชุมและข้อเสนอด้านกฎหมายเกี่ยวกับ ประเด็นดังกล่าวได้ดังนี้

ประเด็นเรื่องภาพรวมเรื่องความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและปัญหา : ที่ผ่านมาระบบการศึกษาไทย ยังประสบปัญหาความเหลื่อมล้ำหลายด้าน ทั้งในเรื่องโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา ความแตกต่างด้านเพศ ฐานะ แม้แต่ภูมิประเทศโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทและพื้นที่ห่างไกล นอกจากนี้ ระบบการคัดเลือกและสอบเข้า เรียนในบางระดับทำให้ผู้เรียนจำนวนหนึ่งถูกคัดออกจากระบบ อีกทั้งยังมีข้อจำกัดในการกระจายทรัพยากร ทางการศึกษา ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนในพื้นที่ชนบทไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ เมื่อประกอบกับสถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนที่ไม่สามารถสนับสนุนการศึกษาในระดับสูงได้ ทำให้ เด็กจำนวนมากหลุดออกจากระบบการศึกษา กลายเป็นเด็กนอกระบบและบางส่วนเข้าสู่ภาวะไม่เรียนและ ไม่ทำงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและการพัฒนาประเทศในระยะยาว

ประเด็นเรื่องการศึกษาที่ยืดหยุ่น : ปัจจุบันเด็กไทยนั้นให้ความสนใจในเรื่องการเรียนต่อในระดับ มหาวิทยาลัยน้อยลง เนื่องจากด้วยปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ครอบครัว และการศึกษาไม่ตอบโจทย์ต่ออาชีพใน อนาคต ทั้งปัญหาเรื่องการทักษะชีวิตที่จำเป็นก็อยู่ในเกณฑ์ที่หน้าเป็นห่วงเนื่องจากเยาวชนและประชากร แรงงานเกินครึ่งที่ขาดทักษะรู้หนังสือและทักษะดิจิทัล และอีกร้อยละ ๓๐ ขาดทักษะอารมณ์และสังคม แต่ทั้งนี้ ปัญหาเรื่องเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษาก็มีแนวโน้มไปในทางที่ดีขึ้น เนื่องจากกองทุนเสมอภาคด้าน การศึกษาได้มีมาตรการจัดการศึกษาและเรียนรู้แบบยืดหยุ่น โดยมี ๔ มิติการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วยมิติ การป้องกันโดยการสร้างหลักประกันทางการศึกษา มิติการแก้ไขโดยมีแนวทางในการผลักดันแนวทางการ ศึกษาในรูปแบบอื่นที่นอกเหนือจากในห้องเรียนปกติประกอบกับการใช้ระบบธนาคารหน่วยกิต มิติการส่งต่อ ที่ประสานความร่วมมือกับสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ของแต่ละจังหวัด และมิติการติดตามดูแลโดยการ “ตำบลต้นแบบ” ดึงภาคีหุ้นส่วนในพื้นที่จัดการศึกษากับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาเป็นตำบล Zero Dropout

สำนักกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้มีการดำเนินนโยบายกรอบคุณวุฒิ แห่งชาติซึ่งเป็นการเชื่อมโยงผลลัพธ์การเรียนรู้ของระดับวุฒิการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละ ระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพเพื่อเชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิตที่ให้ประชาชน ได้นำผลการเรียนรู้ ทั้งความรู้ ทักษะ ประสบการณ์การทำงาน และการฝึกอบรมมาสะสมและเทียบโอนเพื่อใช้ ประโยชน์ในการเพิ่มคุณวุฒิการศึกษาและเพิ่มโอกาสการทำงานและมีข้อเสนอเรื่อง การฟื้นฟูการสอบเทียบ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถใช้ความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่เข้าสู่การศึกษาระดับที่สูงขึ้นโดยไม่ต้อง เสียเวลาเรียนตามระบบเต็มรูปแบบ ลดภาระทางเศรษฐกิจของครอบครัวและรัฐ

โดยมีข้อเสนอเกี่ยวกับร่างกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการบริหารและการจัดการการศึกษาเพื่อให้เกิดความเท่าเทียม พ.ศ. ว่า ระบบธนาคารหน่วยกิตมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลากหลายไม่เพียงเฉพาะในกระทรวงศึกษาเท่านั้น ดังนั้นประกาศของกระทรวงที่ออกมาจึงอาจไม่ครอบคลุมภาพการดำเนินงานของทั้งระบบ และให้มีหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบโดยตรง ในการประสานงานกับต้นสังกัดที่ดูแลเรื่องนี้ การกำหนดการบังคับใช้ การกำหนดบทบาทผู้เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน นำไปสู่การปฏิบัติได้ และให้หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแต่ละระดับและรูปแบบ มาจัดทำหลักสูตร เพื่อให้มีมาตรฐานการเทียบ เพื่อที่ผู้เรียนจะได้เทียบโอนอย่างไม่ติดขัดและส่งเสริมให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการออกแบบและจัดการศึกษา

ประเด็นเรื่องเทคโนโลยีการศึกษา : กองทุนเสมอภาคด้านการศึกษาได้มีการนำนโยบาย แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล “โรงเรียนมีสื่อ” โดยให้นักเรียนเป็นผู้ร่วมวางแผนทางการเรียนรู้โดยมี เพื่อสร้างการเรียนรู้ทุกที่ ทุกเวลาและให้สามารถเก็บผลการเรียนเข้าระบบแฟ้มสะสมผลการเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (E – Portfolio) ได้

สำนักเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้มีการเสนอนโยบายนำ AI มาช่วยในการเรียนรู้ เนื่องจาก AI สามารถปรับรูปแบบเนื้อหาให้เข้ากับจุดอ่อนและจุดแข็งของแต่ละคนได้ และสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ไม่จำกัด ทั้งยังช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ มีการประเมินผลที่เป็นธรรมปราศจากอคติ ทั้งยังช่วยลดภาระครูในการจัดการงานบางเรื่อง เช่น งานธุรการ ทำให้ครูมีเวลาให้เด็กได้เต็มที่มากขึ้น แต่การนำ AI มาใช้นั้น มีจุดที่ต้องพิจารณาใหญ่อยู่ ๓ จุด จุดแรกเรื่อง การลดทอนความคิดวิเคราะห์ เนื่องจากว่า AI ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลสำเร็จรูปที่ผ่านการประมวลผลมาแล้ว ผู้รับข้อมูลอาจไม่ได้ใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์และประมวลผลมากเท่าที่ควร จุดที่สองคือเรื่องความซื่อสัตย์ทางวิชาการ เนื่องจาก AI นั้นนำข้อมูลมาจากหลายแหล่งอาจมีปัญหาเรื่องการคัดลอกข้อมูลหรือความเป็นเจ้าของข้อมูลที่ AI สร้างขึ้น และจุดที่สุดท้าย เรื่องความถูกต้องของข้อมูลเนื่องจาก AI อาจนำเสนอข้อมูลที่ไมถูกต้องเนื่องจากการแหล่งข้อมูลที่ AI มีอยู่นั้นไม่ถูกต้องตั้งแต่แรกอยู่แล้ว ทั้งนี้ มีข้อเสนอเกี่ยวกับร่างกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขให้สถานศึกษา สามารถจัดการศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศว่า ก่อนที่จะมีการร่างกฎหมายควรมีการบันทึกหลักการเพื่อกำหนดรูปแบบหรือวิธีการที่จะถือปฏิบัติ โดยเน้นที่กระบวนการปฏิบัติของผู้มีส่วนได้เสีย กำหนดรูปแบบเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ให้ชัดเจนเหมาะสมตามบริบท และมีการสนับสนุนอุปกรณ์สำหรับผู้เรียนที่ขาดแคลน และมีหลักเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาในระบบดิจิทัลสำหรับผู้รับผิดชอบที่ต้องทำสื่อการสอนบนระบบออนไลน์หรือผู้ที่จบการศึกษาผ่านระบบออนไลน์

ประเด็นข้อเสนอทรัพยากรด้านการศึกษา : มีข้อเสนอให้สามารถติดตามงบประมาณรายหัวของนักเรียนข้ามหน่วยงานได้และมีความยืดหยุ่นในการจัดสรร และกระจายไปยังหน่วยงานจัดการศึกษาที่หลากหลายไม่จำกัดไว้เฉพาะโรงเรียนในระบบ ส่งเสริมให้เอกชนมาร่วมผลักดันการศึกษาโดยใช้แรงจูงใจทางภาษี และพัฒนากลไกตรวจสอบและความโปร่งใส จัดตั้งระบบติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณและคุณภาพการศึกษา เพื่อลดปัญหาการซ้ำซ้อนและเพิ่มความคุ้มค่าในการใช้จ่ายภาครัฐและให้มีความชัดเจน

ในแหล่งที่มาของงบประมาณ เพื่อให้สามารถสนับสนุนงบประมาณได้อย่างต่อเนื่อง และให้กฎหมายรองรับการใช้จ่ายงบประมาณที่ยืดหยุ่นและไม่ซับซ้อน ทั้งนี้ มีข้อสังเกตเรื่องการจัดสรรงบประมาณให้ศูนย์การเรียนรู้ที่จัดการเรียนรู้ให้เด็กต่างด้าว ว่าการจัดสรรอย่างไรจึงจะมีความเหมาะสม

**ครั้งที่ ๕ การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนากฎหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
ในวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๘ ณ โรงแรมเฮลท์แลนด์ รีสอร์ท แอนด์ สปา พัทยา จังหวัดชลบุรี**

เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๘ กลุ่มวิจัยและพัฒนากฎหมาย สำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา ได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนากฎหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เพื่อรวบรวมข้อเสนอในการขับเคลื่อนกฎหมายการศึกษาเท่าเทียม โดยสามารถสรุปประเด็นการประชุมได้ดังนี้

ประเด็นเรื่องการศึกษาที่ยืดหยุ่น : การศึกษาภาคบังคับที่เน้นการเรียนวิชาการมากเกินไป อาจไม่ตอบโจทย์กับยุคสมัยนี้ เนื่องจากสภาพสังคมที่เปิดกว้างมากขึ้นทำให้มุมมองในการประกอบอาชีพเปลี่ยนแปลงไป ผู้เรียนจึงให้ความสนใจกับทักษะที่สามารถใช้ประกอบอาชีพหรือหารายได้ได้โดยตรง มากกว่าการเรียนแบบเน้นวิชาการ หน่วยงานที่ดูแลเกี่ยวกับการจัดการการศึกษาควรส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะที่ตอบโจทย์กับความต้องการของผู้เรียนผ่านระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่น โดยอาศัยกลไกธนาคารหน่วยกิต ที่ผู้เรียนสามารถเก็บผลการเรียนและประสบการณ์ไว้ในระบบกลางเพื่อเทียบโอนผลการเรียนรู้ ประกอบกับระบบ E – Portfolio ที่สามารถเก็บข้อมูลผลการเรียนไว้ให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงและนำออกไปใช้ได้ตลอด โดยระบบ E – Portfolio นั้นไม่ได้แต่เพียงเก็บข้อมูลผลการเรียน แต่ยังมีข้อเสนอให้สามารถเก็บข้อมูลพัฒนาการ ความถนัด ทักษะและความสนใจของผู้เรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัย เพื่อให้ผู้สอนสามารถเข้าถึงข้อมูลของผู้เรียนได้และประเมินผู้เรียนจากข้อมูลที่มีในการออกแบบการเรียนรู้ให้เข้ากับผู้เรียนได้ โดยอาศัยศึกษาเอง ก็มีระบบ V – Cop ซึ่งระบบ V – cop คือ คลังข้อมูลที่นักศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทั่วประเทศ โดยให้ผู้เรียนสามารถใส่ข้อมูลความรู้ความสามารถในด้านวิชาชีพ เพื่อให้สถานประกอบการที่ลงทะเบียนกับระบบสามารถเข้าดูข้อมูลผู้เรียนได้เพื่อพิจารณาประกอบการจ้างงาน ทั้งยังสามารถใช้ติดตามภาวะการดำเนินงานของผู้เรียนได้ รวมถึงประเมินความต้องการของตลาดแรงงาน

แต่มีข้อเสนอว่าระบบธนาคารหน่วยกิตนั้น ยังไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานกลาง ผู้รับผิดชอบการดูแลฐานข้อมูล หลักเกณฑ์การนำหน่วยกิตที่มีอยู่เข้าระบบไปจนถึงการนำหน่วยกิตไปเทียบโอน

ประเด็นเรื่องการแนวทางการใช้เทคโนโลยี : เนื่องจากในปัจจุบันผู้เรียนแต่ละกลุ่มมีความจำเป็นและบริบทที่แตกต่างกันไป รูปแบบการเรียนการสอนในปัจจุบันจึงต้องมีการปรับให้เข้ากับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม โดยกรมส่งเสริมการเรียนรู้ นอกจากจะส่งเสริมการเรียนการสอนที่หลากหลายตามความถนัดของผู้เรียนแล้ว ก็เริ่มมีการสอนผ่านระบบออนไลน์ ให้แก่ผู้เรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในห้องเรียนได้เนื่องจากบริบทที่แตกต่างกันไปของแต่ละคน เช่น คนที่ทำงานไปด้วยเรียนไปด้วย เป็นต้น

นอกเหนือจากการเรียนบนระบบออนไลน์แล้ว กลุ่มผู้เรียนบางกลุ่มมักจะใช้ AI ช่วยในเรื่องของการเรียน แต่ข้อมูลที่ได้มาจาก AI นั้น อาจจะไม่ถูกต้องเสมอไป ซึ่งผู้เรียนบางกลุ่มเองก็ไม่ได้มีพื้นฐานความรู้ในเรื่องที่ใช้ AI ช่วยศึกษา ประกอบกับไม่ได้มีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับ จึงทำให้ผู้เรียนซึมซับและจำข้อมูลที่ผิด ซึ่งเป็นเรื่องที่คุณสอนจะต้องตรวจสอบและให้คำแนะนำ พร้อมกับมีมาตรการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการใช้ AI ให้ถูกต้อง นอกจากนี้ ยังจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเสริมทักษะในการรู้เท่าทันเทคโนโลยีแก่ผู้เรียน เพื่อให้ตระหนักถึงการรู้เท่าทันการใช้ AI และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม การใช้เทคโนโลยีไม่ได้จำกัดแค่เฉพาะการเรียนการสอนอย่างเดียวแต่ยังสามารถนำมาช่วยในการบริหารด้านอื่น ๆ ได้ เช่น การทำศูนย์รวมข้อมูลเด็กในระบบเด็กดิจิทัล (Big Data) และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวได้ เพื่อการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์หรือประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานที่ดูแลด้านการศึกษาสามารถหารายชื่อหรือติดตามเด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษาติดตามผลการจัดการเรียนการสอน เชื่อมโยงข้อมูลทางการศึกษาและข้อมูลรายบุคคลของผู้เรียน เป็นต้น

แต่การรวมข้อมูลไว้แบบ Big Data นั้น ต้องมีการบูรณาการร่วมกันหลายหน่วยงาน เนื่องจากแต่ละหน่วยงานก็มีการรวบรวมข้อมูลของเด็กในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานนั้น ๆ ไว้อยู่แล้ว เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็กที่มีความพิการ แต่ว่าแต่ละหน่วยงานกลับไม่มีการเชื่อมโยงข้อมูลกัน ดังนั้น นอกเหนือจากการสร้างฐานข้อมูลขึ้นมาใหม่อาจเริ่มต้นจากการสร้างความร่วมมือให้แต่ละหน่วยงานให้สร้างฐานข้อมูลที่มีอยู่เชื่อมโยงกันก่อนเพื่อให้มีฐานข้อมูลของเด็กตั้งแต่แรกเกิด

ประเด็นเรื่องการทรัพยากรด้านการศึกษา : ในปัจจุบันโรงเรียนได้รับเงินอุดหนุนแบบรายหัว ซึ่งมีจุดพิจารณาสำคัญคือแต่ละโรงเรียนจะได้รับเงินอุดหนุนมากน้อยตามจำนวนนักเรียนที่มีอยู่ แต่ละโรงเรียนก็ต้องบริหารเงินที่ได้รับมากับค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กแล้วการจะบริหารให้เพียงพอนั้นทำได้ยาก จึงมีข้อเสนอว่าควรให้เงินอุดหนุนสำหรับค่าใช้จ่ายคงตัวที่เกิดขึ้นที่นอกเหนือจากเงินอุดหนุนรายหัวด้วย เช่น ค่าน้ำและค่าไฟฟ้า เป็นต้น

โดยทรัพยากรนั้นไม่ได้จำกัดแค่เฉพาะตัวเงินเพียงอย่างเดียวแต่รวมไปถึงด้านบุคคลและระบบด้วย เนื่องจากบริบทที่ต่างกันของพื้นที่ทำให้การบริหารทรัพยากรต่างกันไปด้วย การบริหารทรัพยากรที่นอกเหนือจากตัวเงินแล้วควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบด้วย

ประเด็นการมีส่วนร่วมของชุมชน : ควรให้ชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาในแต่ละชุมชนด้วยไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบการกระจายอำนาจหรือรูปแบบสมัชชาการศึกษา เนื่องจากกลไกเชิงพื้นที่ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสร้างความร่วมมือกันในการจัดการศึกษา ที่เหมาะสมตามบริบทและอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ ความร่วมมือในการจัดการศึกษาในระดับพื้นที่ จะเป็นกลไกสำคัญในการต่อยอดและพัฒนาศักยภาพในการจัดการศึกษาให้ขับเคลื่อนได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

ประเด็นเกี่ยวกับกฎหมาย : การออกร่างกฎหมายควรคำนึงถึงว่าทุกคนจะสามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ที่กฎหมายให้ได้อย่างไรถึงจะเท่าเทียมกัน และรับฟังความเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ที่จะบังคับใช้กฎหมาย ผู้จะอยู่ภายใต้การบังคับใช้ของกฎหมาย คำนึงไปถึงการบังคับใช้ว่าจะเป็นการสร้างข้อจำกัดเยอะเกินควรหรือไม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่เกี่ยวกับการศึกษา ควรจะมีการยืดหยุ่นเพื่อสนับสนุนการปรับรูปแบบการศึกษาให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และควรเน้นไปที่การบังคับใช้เพื่อส่งเสริม ไม่ใช่การบังคับใช้ที่เน้นในการสร้างกฎเกณฑ์ให้ปฏิบัติตาม นอกจากนี้สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงคือเรื่องการตีความที่ต้องไม่ให้เกิดการตีความไปในทางที่จะจำกัดสิทธิมากเกินไป หลักการสำคัญในการ

จัดทำข้อเสนอเชิงกฎหมายจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาข้อเท็จจริงอย่างรอบด้าน มีการรับฟังผลกระทบจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้รับมาจัดทำข้อเสนอที่จะเป็นมาตรการในการอุดช่องว่างทางกฎหมาย และสร้างกลไกในการปฏิบัติร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รายชื่อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
๒. พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้อื่น พ.ศ. ๒๕๖๖
๓. พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐
๔. กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๖๗
๕. ประกาศกรมส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง หลักเกณฑ์แนวทางการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๖๗
๖. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๓
๗. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๗
๘. ประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการจัดการอาชีวศึกษาด้วยระบบการศึกษาทางไกล พ.ศ. ๒๕๖๗
๙. ประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง หลักเกณฑ์แนวทางการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตการอาชีวศึกษารูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. ๒๕๖๗
๑๐. ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวทางการดำเนินงานธนาคารรูปแบบการศึกษานอกระบบของโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๖๗
๑๑. ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง หลักเกณฑ์แนวทางการดำเนินงานธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรูปแบบการศึกษาในระบบ พ.ศ. ๒๕๖๗
๑๒. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการออกประกาศนียบัตร พ.ศ. ๒๕๓๙

รายชื่อคณะผู้จัดทำ

คณะที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ประวิต เอราวรรณ	เลขาธิการสภาการศึกษา
นายธฤติ ประสานสอน	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
นายเนติ รัตนากร	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา

บรรณาธิการ และพิสูจน์อักษร

นายชาญชัย มาณจักร์	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาและวินิจฉัยกฎหมาย
นางสาวทศายา รัชตาทิวัฒน์	นิติกรชำนาญการ
นายปรัชญาภรณ์ ลครพล	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
นายสุรศักดิ์ ศรีพอ	นิติกรปฏิบัติการ
นายดุขฎี ศิริราช	ผู้ช่วยนักวิชาการศึกษา

คณะผู้จัดทำ

นายเนติ รัตนากร	นางสาวณัฐิกา นิตยาพร	นายชัชวาล อัจฉมากุล
นายชาญชัย มาณจักร์	นายเฉลิมพล เอียดพูล	นางสาวทศายา รัชตาทิวัฒน์
นายวรพจน์ หาญใจ	นางสาวชญาภรณ์ ปินตาเขียว	นายปรัชญาภรณ์ ลครพล
นายสุรศักดิ์ ศรีพอ	นางศิริพร ต้นพรม	นายสรารัฐ ส่งศรี
นางสาวสุรีรัตน์ ขจรศักดิ์	นายดุขฎี ศิริราช	

